

laišakai lietuviams

kovas/march 1980

PASKUTINIEJI KRISTAUS ŽODŽIAI	73	J. EI.
TIKĖJIMO NEAIŠKUMAI (I)	77	Anicetas Tamošaitis, S.J.
EILĖRAŠČIAI	80	Felix Timmermans
II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME	81	Vysk. V. Brizgys
ABORTAS — ŽMOGŽUDYSTĖ	84	Kun. iš Lietuvos
DIEVAS, ŽMOGUS IR BLOGIS	86	P. Daugintis, S.J.
KAS NEPRIIMA DIEVO KARALYSTĖS . . .	88	Chiara Lubich
IDĖJŲ SKELBĖJAI — MITŲ HEROJAI	89	Jonas Miškinis
IDEALI MOTERIS	92	Vytautas Kasnis
VALIOS UGDYMAS	95	Reda Norkienė
GYVENIMAS YRA AUKA	96	Rūta
JAUNIMO MALDA UŽ TĖVYNĘ	99	Stasys Yla
NEGI TAMSĄ MĖGSTAME LABIAU, KAIP ŠVIESĄ?	100	Nina Gailiūnienė
SKAUDI KNYGA APIE SKAUDŽIUS ĮVYKIUS	103	Nijolė Jankutė
TĖVYNĖJE	104	D. ir G. Vakariai
KALBA	105	J. Vaišnys, S.J.
TRUMPAI IŠ VISUR	107	J. Pr.
“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” 30 M. MINĖJIMAS	108	Red.

Keramikė Sofija Butkienė ir grafikė Veronika Švabienė turėjo savo darbų parodą praėjusi rudenį Midland Savings patalpose, Čikagoje. Šis numeris iliustruojamas jūdvių darbų nuotraukomis. Nuotraukos — V. Noreikos. Viršelio nuotrauka — Algirdo Gustaičio.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$8.00, single copy 80 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

PASKUTINIEJI KRISTAUS ŽODŽIAI

J. EL.

Kristus, gyvendamas žemėje, skelbė dieviškosios tiesos žodžius visiems žmonėms be skirtumo, pasinaudodamas bet kokia vieta, kuri Jam davė progos prabilti į tiesos išalkusias minias. Pirmieji Naujojo Testamento palaiminimai nuaidėjo Galilėjos slėniais nuo kalno viršūnės. Kitą kartą Jis kalbėjo iš bangų supamo Petro laivelio, kai besiveržianti minia Jį nustūmė prie pat ežero kranto. Ji matome aiškinantį dangaus karalystės paslaptis šventyklos prieangiuose, prie gaivinančio Jokūbo šaltinio, iš sakyklos Nazareto sinagogoje.

Pagaliau išmuša valanda tarti paskutinį žodį. Dabar Jis nebepasitenkins bet kuria sakykla kreiptis į žmones. Tą atmintiną penktadienio rytą, kai Jis stovėjo surištom rankom ant saulės spinduliuose žvilgančio Poncijaus Piloto portiko, aplinkui bangavo veidų jūra, ištroškusi amžinojo gyvenimo žodžių. Argi Jis nesikreips į pasaulį iš šitos didingos tribūnos. Dar ne. Jis palauks dar valandėlę, kol kryžiaus sakykla bus uždėta ant Jo pečių ties Piloto rūmų laiptais, kol skausminguoju keliu Jis pats ją užneš ant Golotos viršūnės.

Mirtinoje tylumoje pasigirsta plaktuko dūžiai, klaikiai nuaidėdami šventojo miesto sienomis, ir kryžiaus medis, akimirkai pakibęs ore, su dusliu trenksmu sminga į iškastą duobę. Nuo tos valandos, kaip sako šv. Augustinas, kryžius tapo ne tik teisėjo sostas, bet ir mokytojo katedra. Iš šitos majestotiškos katedros Jis žvelgia į savo auditoriją. Ten tolumoj, anapus Juozapato slėnio, žėri paauskuotas šventyklos stogas vidudienio saulėje, o ant šventyklos mūrų žiopso smalsuolių minia. Kryžių šešėly žaidžia kauleliais romėnų kareiviai, piktžodžiauja rašto žinovai ir fariziejai, patenkinti juokiasi šventyklos kunigai, verkia Magdalena, stovi Jonas ir Marija.

Visi nekantriai laukia Jo žodžio. Budeliai buvo tikri, kad Jis ims rėkti, kaip rėkdavo visi kiti, kuriuos jie buvo pakabinę ant kryžiaus kartuvių. Jau

Sofija Butkienė

Žvakidė (keramika)

Seneka sakė, kad prikaltieji keikdavo savo motiną ir dieną, kurią gimė, keikdavo budelius ir spjaudydavo ant praeivių galvų. Ciceronas rašo, kad nukryžiuotiesiems ne kartą turėdavo nupiauti liežuvį, kad sustabdytų jų baisius piktžodžiavimus. Fariziejai tikėjosi, kad ir šitas pranašas, užmiršęs savo meilės evangeliją, pratrūks keiksmų litanija.

Bet kaip tik tuo metu, kai medis atsigręžia prieš savo Kūrėją ir tampa kieta kryžiaus lova, kai geležis tampa veriančia vinimi, kai rožės tampa erškėčiais, o žmonės budeliais, iš mirštančiojo lūpų išsiveržia malda: "Tėve, atleisk jiems, nes jie nežino, ką daro". Žmonės paprastai tiems, kurie juos skriaudžia, stengiasi atsilyginti piktu, jų nebegali mylėti. Tikroji meilė niekada negęsta — ji lieka net ir tada, kai ji paniekinama ir atstumiamą. Pirmasis žodis nuo kryžiaus skelbia žmonijai linksmą naujieną, kad dieviškai meilei ir gailestingumui nėra ribų. Nė apykantos srovė gali būti užtvenkta tik atleidimo žodžiu.

Ta viską dovanojanti meilė užkariauja vieno iš pagrindinių Kalvarijos dalyvių širdį. Abu nukryžiuotieji plėšikai plūdosi piktais žodžiais ir keiksmais, sekdami minios ir kunigų pavyzdį: "Jei tu Dievo Sūnus, nuženk nuo kryžiaus. Jei tu Kristus, gelbėk pats save ir mus". Staiga vienas iš jų, Dizmas, pasuka galvą ir žvelgia į didybę ir meilę spinduliuojantį Išganytojo veidą. Kaip juodos anglies gabalas, mestas į ugnį, užsidega ir ima žerėti šviesia liepsna, taip užsidegė plėšiko širdis, paliesta Išganytojo meilės. Ir kai kairysis plėšikas ir toliau piktžodžiavo, jo kančios draugas dešinėje draudė jį sakydamas: "Ar tu Dievo nebijai? Tu juk kenti tą pačią bausmę. Mes gavome tai, ką užsitarnavome. Šis žmogus nėra padaręs nieko blogo".

Plėšikas žvelgė į Nukryžiuotojo veidą ir mąstė. Artėjant mirties valandai, kūdikystės prisiminimų banga užliejo jo širdį. Jis prisiminė pamirštus laikus, kai jis dar buvo nekaltas, ir žinojo, jog yra Dievas danguje. Senovės padavimas pasakoja, kad jis užaugo dykumoje, o jo tėvas vertėsi plėšikavimu. Šią valandą jis greičiausiai prisiminė savo

motiną, kuri jam mėgdavo kartoti istoriją, kaip viena šeima, bėgdama į Egiptą, sustojo pas juos dykumoj nakvynei ir poilsiui. Moteriškės rankose buvo nepaprasto grožio kūdikis, ir ji prašė vandens jam išmaudyti. "Tu tada sirgai, vaike, sunkia raupų liga", jo motina vis kartodavo. Aš bijojau, kad tu jau nebesulauksi kitos dienos. Bet aš tave išmaudžiau tame pačiame vandenyje, kuriame buvo nuplautas anas kūdikis, ir tu staiga pasveikai".

"Kažin, ar tai galėtų būti teisybė?" — susimąstė plėšikas. "Juk ir šis pranašas, žmonės pasakoja, galįs daryti stebuklus". Jis pakreipė savo skaudančią galvą į vidurinę kryžių, į pakabintą užrašą: Jėzus jo vardas, Nazaretas jo miestas, o paskui keistas jo nusikaltimas — žydu karalius. Keistas jis karalius. Karūna — erškėčių vainikas. Purpuro rūbai — jo paties kraujas. Kryžius — jo sostas. Taip jam bemažstant, staiga širdies durys atsivėrė Dievo malonei. Jo širdis anksčiau buvo sausa, supleišėjusi žemė. Dabar ant jos krito Dievo-žmogaus meilės rasa. Ir iš pačių širdies gelmių išsiveržė žodžiai: "Viešpatie, atsimink mane, kai įžengsi į savo karalystę".

Minia nutilo, ir kunigai netikėjo savo ausimis. Nors buvo nuplėšę Viešpačiui visus karališkumo ženklus, plėšikas vis tiek pripažįsta Jį karaliumi. Tarp siuntančios minios riksmo ir nuodėmės tvano nesigirdėjo kito balso, kuris būtų atpažinęs savo Dievą, tik pasmerktasis. Tai buvo tikėjimo šauksmas į Tą, kurį visi buvo apleidę. Jei nėra maldos, kurios Dievas neišklausytų, tai plėšiko malda ir tikėjimas negalėjo likti be užmokesčio. Tuo metu, kai visa Romos galia neįstengė atverti Kristaus burnos, kai draugai buvo pabėgę ir priešai triumfavo, tylą perskrodė karaliaus žodžiai: "Iš tikrųjų sakau tau, šiandien tu būsi su manimi rojuje!" Tokį pažadą, kokio iki šiol dar niekas nebuvo gavęs, laimėjo plėšiko malda. Jis meldė tik vieną kartą, prašė tik vieną kartą, ir gavo viską. Tikrai vykusiai yra pasakęs vienas Bažnyčios tėvas: "Plėšikas mirė tikru plėšiku — jis išsiplėšė rojų".

Kai artinasi mirties valanda, žmogaus

širdis paprastai yra linkusi tarti paskutinius atsisveikinimo žodžius tiems, kurie yra artimiausi ir brangiausi. Panašiai jautė ir Kristus širdis, matydama, kad mirtis artinasi sparčiais žingsniais. Todėl jo pirmasis žodis buvo skirtas tiems, kurie labiausiai buvo reikalingi jo gailestingumo ir pagalbos — jo priešams. Antrasis žodis buvo skirtas latrui nusidėjėliui. Pagaliau tik trečiasis žodis buvo nukreiptas į gimines, draugus ir artimuosius: "Moteriške, štai tavo sūnus. Sūnau, štai tavo motina".

Mirties valanda, kai žmogui tenka skirtis nuo artimų ir mylimų širdžių, yra vienas skaudžiausių išgyvenimų šioje žemėje. Žmogus stengiasi, jei gali, palikti kokį nors savo meilės atminimą, kuris lyg pasiliktų jo vietoje ir primintų jį mylimiems asmenims tol, kol vėl galės susitikti ir drauge būti. Dievas mus sujungė į vieną didelę šeimą, mes visi esame kilę iš tų pačių tėvų. Jis skyrė tą patį bendrą tikslą — save patį ir dangų. Vakare, prieš savo kančią, jis paliko savo mirties atminimą, įsteigdamas Eucharistiją. Bet tą valandą, kai jautė besiartinančią mirtį, jis mus visus sujungė ypatingais ryšiais į vieną šeimą, visiems palikdamas bendrą savo paties motiną.

Kai Kristus tarė ketvirtąjį žodį, evangelija sako, kad tamsa uždegė žemę. Vidurdienis virto naktimi, ir tamsiame danguje blizgėjo išblyškęs mėnulis. Paprastai gamta visiškai nerodo savo jausmų ir nesijaudina dėl mūsų nelaimių. Žmonės gali mirti badu, bet saulė ir toliau šviečia ant išdžiūvusių laukų. Širdis gali plyšti, netekusi mylimo žmogaus, bet paukštelis ir toliau sau ramiai čiulba džiaugsmingą dainą. Bet kai Dievo Sūnus miršta ant kryžiaus, saulė atsisako duoti šviesą. Ji lyg susigėdusi slepia savo veidą ir nenori matyti tokio baisaus nusikaltimo — dievažudystės.

Visur viešpatavo mirtina tyla. Nė mažiausio garso. Jokio garso, išskyrus vieną. Lašas po lašo Išganytojo kraujas tekėjo ant žemės. Bet tų švelnių lašų kritimo garsas pasiekė patį Dievo sostą. Tas brangusis kraujas ne tik krito ant išdžiūvusios žemės ties kryžiaus papėde, jis krito taip pat ant

žmonių sielų, valydamas ir mazgodamas jas nuo nuodėmės. Staiga tamsią Golgotos kalno tylą perskrodžia galingas šauksmas. Tas šauksmas buvo toks baisus ir taip neužmirštinas, kad net tie, kurie nesuprato hebrajų kalbos, visuomet atsiminė paslaptingą tų žodžių skambėjimą: "Eli, Eli, lama sabaktani — mano Dieve, mano Dieve, kam mane apleidai?"

Dievo Sūnus apleistas savo Tėvo! Sūnus šaukiasi Tėvo, nes jo žmogiškoji prigimtis kažkokiu stebuklingu būdu jaučiasi Dievo apleista. Kaip saulės šviesa ir šiluma gali pasislėpti, kai saulė išnyksta už debesų, panašiai ir Tėvo veidas pasislėpė tą baisų momentą, kai Sūnus ant savęs užsikrovė pasaulio nuodėmių naštą. Jis miršta visų apleistas ir užmirštas. Savo tautos atmetas, romėnų valdovo pasmerktas, apleistas draugų ir net savo Tėvo. Dėl ko jį apleido Tėvas, kurs kartą sakė, kad jame turi sau pamėgimo? Kristus ant savęs užsikrovė visų amžių nuodėmes ir kaltes. Tėvas, dabar žiūrėdamas į Kristų, nebemato jame savo mylimo Sūnaus, bet tik mūsų nedorybes. Nuodėmė yra Dievo išsižadėjimas. Kristus pats norėjo patirti visus tuos jausmus, išgyventi tą tuštumą ir nusivylimą, kuris siaučia nusidėjėlio sieloje, žmogus atmetė Dievą. Kristus norėjo pats patirti tą atmetimą. Jis buvo apleistas dangaus ir žemės, kad, tarp dangaus ir žemės kabėdamas, juos galėtų vėl sutaikinti.

Pentkasis žodis nuo kryžiaus išreiškia kūno ir sielos troškulį. Keliautojai per dykumas ir vandenynus mums liudija apie troškulio baisumą. Tai kentėjimas, kuris žmogų gali išvartyti iš proto. Nukryžiuotieji, kaip ir kiekvienas sunkiai sužeistas žmogus, netekę daug kraujo, kėsdavo vidujinį karštį, lyg būtų ugnies deginami. Tokioje padėtyje buvo ir Kristus. Jis jau ir prieš tai buvo ištroškęs: visą dieną kankintas, plaktas, varinėjamas iš vienos vietos į kitą. Bet savo žodžiu "Trokštu" Kristus norėjo išreikšti ir dvasinį troškulį, jis troško žmonių sielų, troško, kad jie pasinaudotų jo atpirkimo darbu.

Mirtis užantspauduoja kiekvieno žmogaus gyvenimą. Ir žemiškame Kristaus gyve-

nime mirtis buvo svarbiausias momentas. Jis tam ir atėjo į pasaulį, kad mirtų ir savo mirtimi mums duotų gyvenimą. Dabar jau jo žemiškojo gyvenimo ir kančios tikslas buvo pasiektas, todėl triumfuojančiu balsu ištaria: "Atlikta!" Atliktas išganymo darbas. Visa tai, ką apie jį rašė pranašai, jau išsipildė. Senojo Įstatymo aukos jau nebereikalingos. Juk jos ir buvo tik simboliai, simboliai Naujojo Įstatymo aukos — Kristaus mirties ant kryžiaus. Ir šiandien kryžiaus auka gali būti atnaujinta, jei žmonės prie nekruvinos Mišių aukos jungs ir savo kasdieninius kryželius, tapdami žmonijos atpirkėjai drauge su Kristumi.

Pagaliau Kristus baigia savo žemiškąjį gyvenimą malda į Tėvą. "Tėve į tavo rankas atiduodu savo dvasią". Savo sielą jis atiduoda Tėvui, o sužalotas ir iškankintas kūnas grįžta į motinos rankas. Prieš tūkstančius metų Ieva ant savo kelių laikė negyvą Abelio kūną, kurį buvo nužudžiusi pavydi brolio ranka. Tai buvo lyg simbolis ar šešėlis. Dabar šešėliai ir simboliai išnyko — naujasis Abelis, savo pavydžių brolių išduotas ir nužudytas, guli ant naujosios levos kelių. Marija, žvelgdama į savo dieviškąjį Sūnų, regi pro ašarotas akis tą senąjį Betliejų, kai ji laikė vos gimusį kūdikį rankose.

Tai ne Betliejus, Marija! Jis nebėra tas baltas, švelnus kūdikis, nužengęs iš dangaus. Šiandien jis sužalotas, iškankintas, išėjęs iš žmonių rankų. Prakartė pasikeitė į kryžių. Mira, kurią išminčiai jam dovanojo, dabar gali būti panaudota jo laidotuvėms. Tu jo netekai, kad laimėtumei naujų sūnų daugybę. Tavo uždavinys dar nebaigtas. Kaip tu jam davei žmogiškąjį kūną, perduok jo dvasią visiems savo vaikams.

• Berlyno kardinolas Alfred Bengsch gruodžio 13 d. mirė vėžiu. Turėjo 58 m. amžiaus. Jis buvo pirmas kardinolas pokario metais apkaltas Lietuva. (1975 m.).

• Kambodijos pabėgėliams Taiwane ir varguomenei pačioje Kambodijoje pasaulio katalikai per lapkričio mėnesį siuntė visokių reikmenų maždaug už milijoną dolerių kas savaitę.

TIKĖJIMO NEAIŠKUMAS (I)

ANICETAS TAMOŠAITIS, S.J.

Dvi didelės galios Kūrėjo duotos žmogui: pažinti ir mylėti. Jos ima reikštis iš pat vaikystės. Jau kūdikio širdis veržiasi būti kitų mylima ir rodyti jiems savo meilę. O netrukus pradedantis busti vaiko protas neatlyžtamai leidžiasi pažinimo keliais. Todėl ir bombarduoja suaugusius klausimais, kodėl, iš kur, kam... Tiesa, tie klausimai išreiškiami vaikiškais žodžiais, bet jie gali taip giliai ir tiesiai siekti pačią daiktų kilmę ir būtį, kad suaugusiems kartais reikia gerai pasikrapštyti pakaušį (drauge stengiantis kaip nors užmaskuoti savo nežinojimą).

Ir apie tikėjimo dalykus bręstančiame protą kyla klausimų, sukusių galvas net labai dideliems filosofams ir teologams. Čia bus paliesta keletas tikėjimo klausimų, rūpėjusių mergaitėms ir pateiktų lapeliuose, kai sueigoje buvo paskatintos juos nurodyti. Jie buvo surašyti 1978 m. "Laiškų lietuviams" 9 nr.

Tik prieš aiškinantis tikėjimo klausimus, ne pro šalį prisiminti dėsnių apie žmogaus protą: kad jis, būdamas ribotas, ne viską apie amžinąjį Dievą ir jo santvarką gali suprasti. Daug kas čia mūsų protui lieka nežvelgiamos paslaptys, priimamos tikėjimu dėl mums jas teigiančio Dievo autoriteto. Maritenas tai iliustruoja tokiu palyginimu: kaip pelėda neįstengia žvelgti į saulę, kurios šviesa per stipri jos akiai, taip ir mūsų protas nepajėgia aprėpti visos Dievo tiesos, kuri per iškili jo žvilgsniui. Todėl net kunigai ne į viską tikėjimo klausimais gali atsakyti ir ne viską išaiškinti. Apie daug ką Dievas mums apreiškė, jog taip yra, bet nepasakė, *kodėl* taip yra (greičiausiai kad dėl savo pelėdiškai riboto proto vis vien to nebūtume įstengę suprasti, nes daugelis Dievo plotmės dalykų žmogiškomis sąvokomis išvis neišreiškiamos, į jas netelpa).

Jei Dievas yra labai gailestingas, kaip jis gali ką nors siųsti į pragarą?

Tiesa, Dievas yra labai gailestingas. Bet nepamirština, kad jis ir be galo teisingas.

Ar jis būtų teisingas, jei už nusikaltimus nebaustų? Jei kurioje nors šalyje kriminalistams būtų leidžiama nebaudžiamiems laužtis į namus, užpuldinėti, prievartauti moteris, žudyti nekaltus, argi gyventojai neimtų pasipiktinę šaukti, kad jų krašte dingęs teisingumas? Tad jei visuomeninė sąžinė, patys žmonių visuomenės pagrindai reikalauja, kad nusikaltimas būtų baudžiamas, ko mes norime iš Dievo? Kad patakšnotų per petį, kai jo sukurtas žmogus žudo savo brolių, jį prievartauja, apiplėšia, purvina pats save (ir savyje esantį Kūrėjo paveikslą), gyvatiškai sėja nuodus į nekaltas mažųjų širdis ir vykdo panašius nusikaltimus, kurie visi aiškiai draudžiami Viešpaties įstatymų, žmogui nuolat primenamų savo viduje girdimo balso, kad taip daryti šiukštu nevalia?

Bet kaip tik už Dievo teisingumo kai kurių galvojime pragaro bausmė stačiai ir užkliūva: kad ji su Dievo teisingumu kaip tik nesiderina. Argi teisinga, prikiša, už nusikaltimą, kuris tęsiasi gal vos keletą minučių, paskirti tokią sunkią bausmę? Tarp nusikaltimo ir bausmės turėtų būti proporcija.

Atrodytų, kad iškeliantys šį priekaištą nebeprisimena pačių pagrindinių teisės ir teisingumo dėsnių. Banditui nušauti nekaltą žmogų pakanka keletu sekundžių. Bet nesakome, jog žmogžudžiui už tai neteisingas kalėjimas iki gyvos galvos. Jei gatvės valkata užpuolęs išprievartauja jų dešimtmetę mergytę, kokie tėvai galvoja, jog neteisinga reikalauti, kad nusikaltėlis būtų atitinkamai nubaustas, nors kriminalas tesitęsė gal keletą minučių? Nusikalstamo darbo didumas nematuojamas tuo, kiek jis tęsiasi laiko. Jei tai teisinga tarp žmogaus ir žmogaus, kodėl turėtų būti neteisinga tarp žmogaus ir Dievo?

Neturime pamiršti dar kito dalyko. Jei ką nors įžeidžiu, įžeidimo dydis priklauso ne nuo to, kas aš esu, bet kas yra tas, kurį įžeidžiu. Sumušti, pavyzdžiui, sau lygų darbininką yra bloga. Sumušti savo motiną yra blogiau. Jei sumuščiau valstybės gubernatorių, būtų dar blogiau: žinia apie mano gėdingą veiksmą pasirodytų visuose krašto laikraščiuose. Jei sumuščiau Šventąjį Tėvą

Romoje, mano niekšiškas darbas būtų įrašytas visiems šimtmečiams į istorijos knygas. Jei taip yra santykiuose tarp žmogaus ir žmogaus, kodėl taip neturi būti tarp žmogaus ir Dievo? Kadangi Dievas yra begalinis, tai ir jo įžeidimas turi būti be galo didelis nusikaltimas. Todėl netikslu sakyti, kad čia tarp nusikaltimo ir bausmės stinga proporcijos.

Žinoma, pragaro tiesą daugumui sunku priimti dėl to, kad Dievas gailestingas. Kai kas atvirai prikiša, kad pragaras nesiderina su Dievo meile ir gailestingumu.

Atrodytų, kad tai prikišantys mažai tėra skaitę šventąsias evangelijas. Paimkime, pavyzdžiui, Kalno pamokslą. Jame Kristus kalba apie mūsų dangiškojo Tėvo meilę, kaip Dievas mumis rūpinasi, maitina dangaus paukščius ir apdengia lauko lelijas. .. Tačiau tame pačiame Kalno pamoksle Išganytojas mini pragarą, amžinos bausmės vietą, net šešis kartus! Arba paimkime šv. Luko evangeliją. Kaip tik šis evangelistas daugiau už kitus pabrėžia Kristaus švelnumą, meilę, gailestingumą nusidėjėliams. Vien Lukas užrašė, kaip mūsų Atpirkėjas Najino miestelyje, pasigailėjęs verkiančios našlės motinos, prikėlė iš numirusiųjų jos vienturtį sūnų. Vien Luko evangelijoje randame palyginimą apie sūnų palaidūną, kuriam tėvas iš visos mylinčios širdies atleido. Vien Lukas užrašė Kristaus vaikystės įvykius: apreiškimą Marijai, Betliejaus piemenis, angelus, giedojusius garbę Dievui aukštybėse ir skelbusius ramybę žmonėms žemėje, dvylikamečio Jėzaus pasilikimą šventykloje. .. Tačiau taip pat joks kitas evangelistas taip aiškiai ir primygtinai nepabrėžė pragaro, kaip šv. Lukas. Tai būtų pravartu įsidėmėti sakančioms, kad pragaras prieštarauja Dievo meilei ir gailestingumui. Dievas yra tobulas visuose savo veiksmuose: didžiai gailestingas, bet ir didžiai teisingas.

Žmogaus protui šios dvi savybės — griežtas teisingumas ir mylintis atlaidumas — atrodo vienoje vietoje nesuderinamos. Bet apie savo protą jau sakėme, kad jis stipriai ribotas perprasti Dievą liečiantiems dalykams. Čia tinka Kristaus žodis: "Žmonėms

tai negalimas daiktas, o Dievui viskas galima" (Mt 19,26). Žmogaus protui anos dvi savybės atrodo prieštaringos, o Dieve jos ne tik derinasi, bet yra neišskiriamai viena. Pragaros bausmė su Dievo gailestingumu nesikerta, nors žmogaus protas to negali suprasti. Todėl pragaro bausmės tiesą lieka priimti dėl ją pabrėžiamai skelbiančio Kristaus, kuris apie Dievą žymiai geriau už mus žino. Iš daugelio evangelijos vietų apie pragaro buvimą galima nurodyti kad ir šią, kur jis piešia gerųjų ir nedorųjų likimą Pasutiniame teisme: "Ir eis šitie į amžinąjį kentėjimą, o teisieji į amžinąjį gyvenimą" (Mt 25,46).

Pridurtina, kad daugelis žmonių pragaro požūriu daro kaip vienas gaidys. Buvo įsitikinęs, kad jo giedojimas rytą yra saulės tekėjimo priežastis. Kodėl? Ogi pastebėjo, jog kiekvieną rytą, jam sugiedojus, netrukus pasirodydavo saulė. Panašiai yra žmonių, galvojančių, jog, jei tik pragarą savo galvojime atmes, pragaro nebebus. Gaidžio giedojimas rytą neužtekdina saulės. Lygiai taip pat pragaro atmetimas jo nepašalina.

Kodėl daug žmonių netiki Dievo? Kodėl vieniems žmonėms labai rūpi Dievas, o kitiems ne?

To niekas nežino. Pats faktas akivaizdžiausias: daug žmonių tikrai Dievo netiki, o iš tų, kurie tiki, nemažai daliai Dievas palginti daug nerūpi. Bet šio fakto priežastį mūsų akims dengia neįžvelgiama migla, Tik tiek mums aišku, jog Dievas "trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti ir pasiektų tiesos pažinimą" (1 Tim 2,4) ir jog jis "apšviečia kiekvieną žmogų" (Jn 1,9). Vadinasi, Dievas labai nori, kad visi žmonės tikėjimu pažintų tiesą ir būtų išganyti; jis ir duoda kiekvienam žmogui šviesos, įgalinančios tikėti. Bet kodėl vienas žmogus tą sau Dievo duodamą šviesą priima, o kitas ne, kodėl gautą tikėjimo dovaną vienas rūpestingai puoselėja ir iš jos gyvena, o kitam ji daug nerūpi? Tai lieka paslaptis — ne tik žmogaus širdies, bet ir Dievo meilės, nes vieniems jis tos šviesos teikia pakankamai, o kitiems taip gausiai ir veiksmingai, kad ji būtinai priimama ir džiugiai naudojama.

Pačią kai kurių širdį jis iš anksto, dažnai nuo vaikystės, paruošia, kad ten toji šviesa, tartum brangi sėkla, kristų į gerai išpurtą dirvą ir neštų gausių vaisių. Kitais žodžiais, kai kurie žmonės dar prieš gimdami yra neužsitarnautai Viešpaties ypatingiau pamilti už kitus, kurie tačiau tuo nė kiek nenuskriaudžiami: jie gauna pakankamai, ko tikėjimui reikalinga, kai anie ypatingu būdu Dievo mylimi to gauna su dideliu kaupu.

Klausimas, kodėl daug žmonių netiki Dievo, kodėl jis vieniems labai rūpi, o kitiems ne, lieka neatsakytas, nes tai, kaip nurodyta, yra žmogaus širdies ir Dievo lemties paslaptis. Tačiau ta paslaptis — kitų žmonių tikėjimo ar netikėjimo priežastis — glaudžiai rišasi ir su mumis: kad mes kitų žmonių tikėjimą (ir išganyimą) galime pakreipti į vieną ar antrą pusę. Tai mus priveda prie dar vieno šios paslapties aspekto — savo didelio atsakingumo už kitų žmonių tikėjimą, nes mes nemaža dalimi nulemiame ir kiek Dievas tam ar kitam asmeniui duoda šviesos, ir kiek tas asmuo ją priima. Tai mums ir garbinga, ir šiurpulinga. *Mistinio kūno* enciklikoje popiežius Pijus XII sako: "Tai tikrai šiurpulį sukelianti ir niekad pilnai nesuprantama paslaptis, kad išganymas taip labai priklausomas nuo mistinio Jėzaus Kristaus kūno narių maldų ir savanoriškai šiam tikslui užsidedamų atgailos darbų bei ganytojų ir tikinčiųjų, ypač tėvų ir motinų, mūsų dieviškam Išganytojui atliekamo bendradarbiavimo". Pravartu įsidėmėti ir ką apie mūsų atsakingumą kitų žmonių tikėjimo požūriu sako II Vatikano susirinkimas konstitucijoje apie Bažnyčią, kur kalbama apie ateizmą: "Aišku, žmonės, kurie, nesekdami sąžinės balsu, apgalvotai stengiasi uždaryti savo širdį Dievui ir vengti tikėjimo klausimų, nėra be kaltės. Tačiau dažnai ir ant pačių tikinčiųjų krinta už tai tam tikra atsakomybė... Prie šio ateizmo atsiradimo gali nemaža dalimi prisidėti tikintieji, jeigu jie... savo religinio, dorinio bei visuomeninio gyvenimo trūkumais daugiau pridengia, negu atskleidžia tikrąjį Dievo ir religijos veidą".

Jeigu Dievas visą laiką atleidžia mūsų

nuodėmes, tai kodėl sako, kad bus gale pasaulio teismas? Juk jeigu jis visą laiką atleidžia nuodėmes, tai visi turės su Dievu būti danguje.

Su nuodėmių atleidimu yra panašiai kaip su maudymusi. Vanduo, gražiai išplauantis suteptą drabužį, gaiviai nuvalantis susimurzinusį kūną, nuo senų senovės kone visose tautose vaizdžiai ženklinio dievybės veikimą: kaip valo sielą nuo to, kas ją yra subjauroję, kai žmogus kalčių prisipažinimu, gailesiu ir atsiprašymu neriasi į tos dievybės atleidžiančius gailestingumo vandenį. Dėl šios savo simbolikos plaunantis vanduo daugelyje religijų buvo dvasinio valymosi apėigų dalis. Krikščionybėje jis yra pati medžiaga krikšto sakramentui, kuriuo nuplaunama gimtosios nuodėmės kaltė.

Tad maudymosi vaizdas mums neblogai paryškina, kaip dedasi su Dievo atleidimu, apie kurį klausime teiraujamasi. Nors mūsų ežerai ir pajūrio pliažai, šuliniai ir prausyklų kranai prieinami visiems, kai kurie žmonės vis vien gyvena purvini ir apskretę: galvoja, kad jiems taip geriau. Tad vanduo nuplauna ne visus, bet tik tuos, kurie jį naudoja. Taip ir su Dievo atleidimo šaltiniais: tik tų nuodėmės atleidžiamos, kurie juose nusimaudo. Kas tais šaltiniais nesinaudoja, tas lieka nuodėmių sumurzintas. Todėl klausimas netiksliai išreikštas: kadangi Dievas visą laiką atleidžia nuodėmes, tai visi turės su juo būti danguje. Dievas yra visą laiką pasiruošęs nuodėmes atleisti, kaip ir vanduo visada pasiruošęs mus nuprausti. Bet jos atleidžiamos tik tiems, kurie pas Dievą atleidimo eina, lygiai kaip ežero ar vonios vanduo tik tuos nuplauna, kurie jame išsimaudo. Kas galvoja, kad jam geriau likti doriškai susimurzinusiam, tas danguje būti negali, nes tai šventojo Dievo buveinė, kur nėra nieko dėmėta, žema, neteisu. Šv. Rašto lapai pakartotinai įspėja, kad nedorieji, nenusplovę nuodėmių, nepaveldės Dievo karalystės.

- Episkopų Bažnyčia Pittsburge griežtai pasmerkė abortus.

Felix Timmermans (1886-1947)

ŠVENTAS PRANCIŠKUS

*Gana visų tuščių dalykų!
Mėnulis groja sidabrine vakaro fleita,
nebedainuoja jis kartu, daina baigta,
gražesnis balsas rado kelią į jo sielą.*

*Jis šoks į Dievo meilės prarają,
atsisakydamas ir praeities, ir savo rūbų,
sutanoje, ir jo siela kaip fleita,
dainuoja prie namų ir elgetauja,*

*dainuoja vilkui, paukščiams ir gėlėms,
kas tik yra gyvas – broliu ir seseria vadina,
ir Meilėje dainuoja jis, kaip nendrė laibas.*

*Gryname žmoguje liepsnoja Dievas
ir grėžia savo ugnį per rankas, kojas,
i širdį.*

*Iš kiekvienos žaizdos džiūgauja saulės
giesmė.*

ŠVENTO HUBERTO BRIEDIS

*Jo strėlės seka man pėdas,
klastingos vikrios rankos.
Ak, gelbėk, Viešpatie! Esi Tu Meilė,
ir Tavo sidabrinis kvapas samanom
alsuoja,
kartais dainuoja lapams, kurie klauso,
pažvelki į mane iš tų aukštybių!
Ir sunaikink medžiotojui strėles ir lanką!..
Per mano baimę eina Tavo šviesa,
žibėdamas sukuos atgal
ir juntų Tavo kryžių ant ragų liepsnojančią!
Žmogus sustoja išsigandęs ir tylus,
šaudyklė krinta jam iš rankų,
ir verkdamas jis klaupiasi ant žemės.
Tavoji Meilė sužeidė jam širdį.*

*Dabar, kada Tave žinau, tarnaudamas
nešu,
man darosi mirtis, kurios bijau, saldi,
bėgu per dienas aš gaivus ir su viltim,
ragais pirmyn.*

Vertė Z. Tenisonaitė

(Iš spaudai paruošto rinkinio "ADAGIO")

II VATIKANO SUSIRINKIMAS MŪSŲ KASDIENINIAME GYVENIME

(II Vatikano susirinkimo nutarimų santrauka)

VYSK. VINCENTAS BRIZGYS

Pradedame "Laiškuose lietuviams" spausdinti ilgesnę straipsnių seriją apie II Vatikano susirinkimo dokumentus. Šiuos dokumentus išleido "Krikščionis gyvenime" leidykla trimis tomais. Kadangi ne visi juos yra įsigiję ir ne visi turi drąsos visus tris tomus perskaityti, tai gal bus naudinga pateikti tų dokumentų santrauką. Šio darbo ėmėsi vysk. V. Brizgys. Toji santrauka čia bus pateikta ne tokia tvarka, kaip yra susirinkimo dokumentuose, bet tokia, kuri santraukos autoriui atrodė logiškesnė. Prieš kiekvieną skyrelį iš eilės einantieji numeriai yra santraukos autoriaus. Jie bus labai naudingi, kai visa medžiaga bus išleista atskiru leidiniu, tada bus lengviau rasti norimą klausimą. Po kiekvieno skyrelio skliausteliuose yra pažymėta, iš kurios susirinkimo dokumentų vietos medžiaga yra paimta, ir taip pat nurodyta lietuviškojo vertimo tomo numeris bei puslapis.

Redakcija

1. MŪSŲ LAIKŲ ŽMOGAUS PROBLEMOS

1. *Žmogus dabartiniame pasaulyje.* Žmogaus gyvenimo sąlygos arba pasaulis visada keitėsi ir keičiasi, keičiantis žmogaus proto ir kūrybos galioms. Tie pasikeitimai visada veikė ir dabar tebeveikia patį žmogų, jo asmeninius bei bendruomeninius troškimus, žmogaus galvoseną apie daiktus, žmones bei santykius su jais. Jie atnešė žmogui nemažą painiavą. Žmogus ne visada sugeba pajungti savo tarnybai net savo proto ir pastangų laimėjimus. Dažnas nesupranta net pats sąvęs ir savo vietos visuomenėje.

Aišku, kad žmonija, imama visa kartu, dar niekad anksčiau neturėjo tiek medžiaginių gėrybių, niekad taip nevertino laisvės, niekad neturėjo tokių bendravimo priemonių, kaip dabar. O tačiau vis dar nesurandama kelių deramai pasidalinti medžiaginėmis gėrybėmis. Vieni jų turi per daug, kiti mirš-

ta badu. Dar vis neišnykusi vergija vienos tautos kitai, vieno asmens kitam. Su medžiaginių gėrybių pažanga nekyla tokiu pat greičiu ir laipsniu dvasinė pažanga. Pažanga medžiaginėse srityse ne visada padeda geriau išvystyti amžinųjų vertybių reikšmę bei turinį. Ne tik menkos civilizacijos tautų stabmeldžiai, bet ir didelė civilizuotos žmonijos dalis nesuranda atsakymo į svarbiausius žmogaus asmens klausimus, nepajėgia deramai išrišti visuomenės bei tautų problemų. (*Bažnyčia dabartiniame pasaulyje*, nr. 4 ir 8; I, psl. 171 ir 175).

2. *Svarbiausi žmogaus klausimai.* Žmogus jaučia savo dvilypumą. Jis jaučia neribotus siekius, šaukimą aukštesniam gyvenimui. Antra vertus, jo paties prigimtos galios yra tiek ribotos, kad daugelis jo gražių polinkių bei troškimų lieka nepasiekiamų. Iš daugelio tų troškimų jis turi vienus pasirinkti, kitų atsisakyti. Žmogus pats jaučia savo silpnybę, kad ne visada pasirenka tai, kas net jam pačiam atrodo kilniau ir geriau (plg. Rom 7,14). Tiesa ir tai, kad daugelis per savo sumaterialėjimą, kiti per vargą nepajėgia jausti šio dvilypumo, o seka tik kasdieniniais labai ribotais troškimais. Daug yra tokių, kurie tikisi atsakyti į tuos dvilypumo klausimus savo protu ir savo pastangomis. Daug kam aukodamiesi, o ne tik nepasiekdami, ko troško, bet net nesurasdami atsakymo, suabejoja gyvenimo prasme. Vis didesnis žmonių skaičius klausia, kas yra žmogus, koks jo gyvenimo tikslas, kokia yra neišvengiamo blogio, kančios ir mirties prasmė, ar yra kas nors po mirties. Žmogus tiek daug aukojasi mokslo, gyvenimo pažangai, o atsakymo į šiuos klausimus neranda. Tad ar verta aukotis mokslui, gyvenimo pažangai, kitų žmonių labui?

Į šiuos klausimus II Vatikano susirinkimas atsako šiais žodžiais: "Bažnyčia tiki, jog už visus miręs ir prikeltas Kristus (plg. 2

Kor 5,15) savo Dvasia teikia žmogui šviesos ir jėgų, kad jis galėtų atitikti savo aukštąjį pašaukimą. Ji tiki, kad žmonėms nėra duota kito vardo, kuris juos galėtų išgelbėti (plg. Apd 4,12). Taip pat tiki, kad Kristus Viešpats ir Mokytojas yra visos žmonijos istorijos raktas, centras, tikslas. Bažnyčia, be to, tvirtina, kad visuose pakitimuose išlieka daug nekintamų dalykų, kurių galutinis pagrindas yra Kristus, vakar, šiandien ir per amžius tas pats (plg. Žyd 13,8). Tad vadovaudamasis šviesa, sklindančia iš Kristaus, neregimojo Dievo atvaizdo, visų kūrinių pirmagimio (plg. Kol. 1,15), Susirinkimas kreipiasi į visus, norėdamas atskleisti žmogaus paslaptį ir padėti išspręsti pagrindinius mūsų laiko klausimus. (*Bažn. dabart. pasaul.*, nr. 10; I, psl. 178).

2. RELIGIJA IR KRISTAUS ĮSTEIGTOJI BAŽNYČIA

3. *Ar tik Kristaus įsteigtoje Bažnyčioje galime rasti atsakymus į svarbiuosius žmogaus klausimus?* Šiandien šis klausimas gali kilti ir katalikui. Vystantis vis artimesniam žmonijos bendravimui, visi susitinkame su įvairiomis religijomis, apie jas ne tik skaitydami, bet ir bendraudami su įvairiais žmonėmis. Kiekvienoje religijoje yra trys elementai: žmogaus proto išvados, apreiškimas ir įvairios tradicijos, kaip jas bevadintume: prasimanymais, prietarais ar kitaip. Ir krikščionybė turi bendrų elementų su įvairiomis nekrikščioniškomis religijomis. Tai elementai iš tiesos, surastos logišku galvojuimu, arba paimti iš pirmųkščio apreiškimo. Tačiau Katalikų Bažnyčia nuolat skelbia ir turi skelbti Kristų, kuris yra "kelias, tiesa ir gyvenimas" (Jn 14,6), kuriame žmonės randa religinio gyvenimo pilnatvę, kuriame Dievas viską sutaikė su savim (plg. 2 Kor 5, 18-19). (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 2; II, psl. 284).

4 *Kas yra religija?* Religija, lotynų kilmės žodis, subjektyvine prasme reiškia žmogaus nusiteikimą pripažinti Dievą — aukščiausiąjį visatos valdovą, ir jam reikšti deramą dievišką pagarbą. Objektivia prasme religija reiškia tiesų ir taisyklių arba

normų rinkinį, pagal kurias žmogus derina savo gyvenimą su Dievu (*Dct. Teol. Dogm.*).

3. RELIGIJŲ ĮVAIRUMAS

5. *Mūsų laiko žymesnės religijos.* Populiariausios religijos, neturinčios ryšio su Senojo Testamento apreiškimu, Abraomu ir Moze, yra Hinduizmas ir Budizmas. Religijos, paremtos Senuoju Testamentu arba apreiškimu, duotu Abraomui ir Mozei, yra Žydų, Islamo (arba Mahometo) ir Krikščionių. Krikščionybė be Senojo Testamento dar turi Kristų-Mesiją ir jo paliktą Evangeliją.

Hinduizmas. Šios religijos sekėjai gilinausi į dievybės paslaptį ir ją reiškia begaline mitų gausa bei abstraktinės filosofijos užmojais. Jie ieško išsilaisvinimo iš slegiančios žemiškos buities arba įvairiųjų asketinių gyvenimų, arba giliu mąstymu, arba su meile ir pasitikėjimu glausdamiesi prie Dievo (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 2; II, psl. 283).

Budizmas įvairiais pavidalais išpažįsta radikalų šio kintančio pasaulio nepakankamumą ir moko, koku keliu, pamaldžiai ir pasitikinčiai gyvendami, žmonės gali pasiekti tobulo išsilaisvinimo būseną, remdamiesi savo idėjomis ir pagalba iš aukščiau, ir tokiu būdu pasiekti aukščiausio apšvietimo. (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 2; II, psl. 284).

Žydų religija remiasi tuo apreiškimu, kuris yra Senajame Testamente. Kristaus - Mesijo ir jo Evangelijos žydai nepriima. Krikščionys turi atsiminti, kad Kristus yra Mergelės Marijos sūnus, kad Marija ir apaštalai, Bažnyčios pamatai bei šulai, ir daugelis pirmųjų mokinių, kurie pasauliui paskelbė Kristaus Evangeliją, buvo žydai. (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 4; II, psl. 285-286).

Islam o arba Mahometo religija save sieja su apreiškimu, duotu Abraomui, jie garbina vieną Dievą, gyvąjį ir esantį iš savęs, gailestingą ir visagalį dangaus ir žemės kūrėją, kalbėjusį žmonėms. Mahometonai nepripažįsta Kristaus Dievu ir Išganytoju, bet garbina jį, kaip pranašą, gerbia mergele likusią jo motiną Mariją. Jie tiki prisikėlimą iš mirusiųjų ir amžiną gyvenimą, kada Die-

vas atlygins visiems žmonėms. Todėl jie vertina dorą gyvenimą, garbina Dievą ypač malda, išmalda ir pasninku. (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 3; II, psl. 284-285).

6. *Katalikų santykiai su kitatikiais.* Bažnyčia visuomet mokė ir tebemoko, kad Kristus iš meilės žmonėms laisvai pasirinko kančią ir mirtį už visų žmonių nuodėmes, kad visi pasiektų išganymą. Todėl Bažnyčios uždavinys yra skelbti Kristaus kryžių, kaip visuotinės Dievo meilės ženklą ir visų malonių šaltinį. Negalima šauktis Dievo, visų Tėvo, jeigu atsisakoma broliškai elgtis su kuriais nors žmonėmis, sukurtais būti jo paveikslu. "Kas nemyli, tas nepažino Dievo" (Jn 4,8). II Vatikano susirinkimas, sekdamas apaštalo Petro ir Pauliaus pavyzdžiu, karštai ragina visus krikščionis gražiai elgtis su stabmeldžiais (1 Petr 12,18) ir taikiai gyventi su visais žmonėmis (Rom 12,18), kad tikrai būtų vaikai Tėvo, esančio danguje (Mt 5,45). (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 5; II, psl. 287).

7. *Kristaus mirtis ir žydai.* Nors žydų vadovybė su savo šalininkais ir reikalavo Kristaus mirties (Jn 19,6), bet tai, kas buvo įvykdyta jo kančios metu, negalima primesti nei visiems be skirtumo anuomet gyvenusiems žydams (juk ir Marija, ir apaštalai, ir visi to laiko Kristaus sekėjai buvo žydai), nei dabar gyvenantiems. Todėl visi težiūri, kad aiškindami katekizmą ir skelbdami Dievo žodį, nemokyti ko nors, kas nesiderina su Evangelijos tiesa ir Kristaus dvasia. (*Bažn. sant. su nekr.*, nr. 4; II, psl. 286-287).

4. TIKROJI RELIGIJA

8. *Religija ir žmogaus garbingumas.* Į bandymus tvirtinti, jog religijos priėmimas ir pagal ją gyvenimas pažemina žmogų, kuris pats turįs mąstyti ir gyventi tik žmogišku protu, Bažnyčia atsako, kad Dievo pažinimas jokia būdu neprieštarauja žmogaus garbingumui. Žmogaus garbingumas remiasi ir pasiekia tobulumą tik pripažįstant Dievą. Dievas žmogui davė prigimtį, protą ir valią, jį paskyrė bendruomenės gyvenimui. Religija žmogų tiek išaukština,

kad jį vadina Dievo vaiku, šaukia žmogų intymiai bendrauti su Dievu šiame gyvenime ir laimingai su juo gyventi amžinybėje. (*Bažn. dab. pasaul.*, nr. 21; I, psl. 187-189).

9. *Ar Dievas yra apreiškęs tikrąją religiją?* Mylėdamas savo tvarinį-žmogų, Dievas panorėjo apreikšti ir atskleisti savo valios paslaptį (Efez 1,9), kad žmonėms yra skirta per Kristų, įsikūnijusį Žodį, Dvasioje eiti pas Tėvą ir tapti dieviškosios prigimties dalininkais (*Diev. Apr.*, nr. 2; I, psl. 103). II Vatikano susirinkimas išpažįsta, jog Dievas pats yra nurodęs žmonėms kelią, kaip, juo eidami, jie gali pasiekti išganymą ir laimę. Tikime, jog šis vienintelis tikrasis kelias yra tikėjimas, kurio laikosi katalikiškoji ir apaštališkoji Bažnyčia ir kurį skelbti visiems žmonėms ją įpareigoja Viešpats Jėzus (Mt 28,19-20). Visi žmonės privalo ieškoti tiesos, ypač tiesos apie Dievą ir jo Bažnyčią, ir ją pažinę, priimti ir jos laikytis. (*Tik. laisvė*, nr. 1; II, psl. 289).

10. *Ką Bažnyčia sako apie tikrąją religiją?* Bažnyčia tiki, kad už visus miręs ir prikeltas Kristus (2 Kor 5,15) savo Dvasia teikia žmogui šviesos ir jėgų, kad jis galėtų atlikti savo garbingo pašaukimo pareigas. Ji tiki, kad žmonėms nėra duota kito vardo, kuris galėtų juos išgelbėti (Apd 4,12). Ji taip pat tiki, kad žmonijos Viešpats ir Mokytojas yra visos žmonijos istorijos raktas, centras ir tikslas. Bažnyčia, be to, tvirtina, kad visuose pakitimuose išlieka daug nekinamų dalykų, kurių galutinis pagrindas yra Kristus, vakar, šiandien ir per amžius tas pat (Žyd 13,8). (*Bažn. dab. pasaul.*, nr. 10; I, psl. 178).

11. *Ar gali būti išganytas žmogus, nepažinęs apreikštosios religijos ir net Dievo?* Kas be savo kaltės nepripažįsta Kristaus Evangelijos ir jo Bažnyčios, bet nuoširdžiai ieško Dievo ir, veikiamas malonės, stengiasi darbais vykdyti jo valią, kaip ją diktuoja sąžinės balsas, gali pasiekti amžinąjį išganymą. Dieviškoji Apvaizda neatsisako teikti išganymui reikalingų priemonių tiems, kurie, nebūdami dėl to kalti, Dievo tiesiogiai nepripažįsta, tačiau stengiasi, ne be jo malonės, eiti tikroju gyvenimo keliu. Kas

ABORTAS —ŽMOGŽUDYSTĖ (S)

Neseniai gavome iš Lietuvos vieno kunigo parašytą studiją apie abortus. Nutarėme ją per kelis numerius išspausdinti "Laiškuose lietuviams". Žinome, kad dabar beveik visuose pasaulio kraštuose vyksta kontroversinės diskusijos šiuo svarbiu klausimu. Autorius šioje studijoje nagrinėja, ką šiuo klausimu sako teisė ir moralė.

Redakcija

Čia norime pateikti giliau galvojantiems ir geros valios žmonėms pluoštą sveikų teisinės ir dorovinės filosofijos minčių apie baisųjį visoje mūsų tautoje išplitusi dorovinį vėžį — abortą. Ar nebaisu žinant, kad kiekviename vidutinio didumo rajone kasmet išžudoma maždaug po du šimtus, jei ne dau-

juose gera ir teisinga, Bažnyčia laiko paruošimu Evangelijai ir duota to, kuris apšviečia kiekvieną žmogų, kad pagaliau jis pasiektų gyvenimą. Tačiau dažnai žmonės, piktojo suvedžioti, yra pasidavę tuščiam galvojimui ir pakeitę Dievo tiesą melu, tarnaudami kūriniai daugiau negu Kūrėjui (plg. Rom 1, 21 ir 25), arba šiame pasaulyje gyvendami ir mirdami be Dievo, yra kraštutinio nusivylimo pavojuje. Todėl Bažnyčia Dievo garbei ir visų jų išganymui uoliai rūpinasi misijų darbu, atsimindama Viešpaties Įsakymą: "Skelbkite Evangeliją visam sutvėrimui" (Mk 16,15). (Bažn., nr. 16; I, psl. 36).

12. Kodėl yra teisinga sakyti, kad visi gali pasiekti Dievo malonę? II Vatikano susirinkimas, aiškindamas, kad kiekvienam geros valios krikščioniui yra užtikrinta visokeriopa Dievo malonė, sako: "Tai pasakytina ne tik apie krikščionis, bet ir apie visus geros valios žmones, kurių širdyse neregimai veikia malonė. Kristus mirė už visus (plg. Rom 8,22), ir žmogaus galutinis pašaukimas tėra vienas, būtent dieviškas. Todėl turime pripažinti, kad Šventoji Dvasia visiems suteikia galimybę, vien Dievui žinomu būdu, sietis su šia vėlykine paslaptimi". (Bažn. dab. pasaul., nr. 22; I, psl. 191).

giau, negimusių kūdikių. Tad kiek jų išžudoma visoje Lietuvoje, kur yra daugiau kaip šimtas rajonų! Ar nereikėtų kelti balso prieš šitą dvidešimtojo amžiaus barbariškumą?

Norint suprasti abortų baisumą, reikia giliau pažvelgti į abortą iš teisinės bei dorovinės pusės. Pradedant kalbėti apie tai, ar turime teisę daryti abortus, reikia pirmiausia turėti susidarius teisingą teisės sampratą.

TEISĖS SAMPRATA

Teisė yra dviejų tarpusavyje panašių reikšmių žodis. *Pirmoji teisės reikšmė yra tokia:* teisė yra šiokiam ar tokiam veiksmui atlikti turima laisvė bei galia, gauta iš aukščiausiojo veiksnio, tvarkančio laisvosios žmogaus valios veiksmus. Kitais žodžiais: teisė yra iš aukščiau gautoji laisvė kokiam veiksmui atlikti. *Antroji teisės reikšmė:* Teisė yra aukščiausiojo veiksnio, tvarkančio laisvuosius žmogaus veiksmus, žmogui leidžiamas atlikti veiksmas ar žmogui leidžiama turėti būseną. Arba kitaip: teisė yra iš aukščiau leistas veiksmas, leistinas dalykas.

ŽMOGAUS TEISIŲ PAGRINDAS YRA

ŽMOGAUS DIDŽIAVERTIŠKUMAS

Mes visi — ir materialistai, ir religininkai — kiekvieną žmogų laikome didele verte, turinčia daug šventų, gerbtinų, nelies-tinų teisių. Tik ne visi turime tvirtą logišką pagrindą žmogui taip aukštinti, vertinti ir branginti.

Religininkai žmogų laikyti didele verte turi tą loginį pagrindą, kad jie teigia nemirtingos sielos buvimą ir žmogaus, vieną kartą išvydusio pasaulį, amžinumą.

O kokį loginį pagrindą žmogui vertinti turi materialistai? Jie žmogų laiko tik nepaprastu gamtos raidos žaisliuku, tik ypatinges-ne medžiagos kibirkštimi, amžių glūdumoje švystelįančia, o paskui vėl amžinai gęstančia ir pavirstančia į dulkes. Žmogų laikant tik laikinu gamtos žaismo padaru, tik laikinu tobuliau sutvarkytu dulkių telkiniu, būtų visiškai tuščias dalykas ir net didžiausia ap-

gaulė teigti, kad žmogus esąs kažkokia neliestina brangenybė, kad žmogus turįs šventų neliestinių teisių ir kad žmogaus teisių pažeidimas, pvz. nekalto žmogaus žudymas, esanti didžiausia piktadarybė. Sakau, pateigus žmogaus laikinumą, būtų visiškai nelogiška ir net kvaila teigti, kad žmogaus teisės esančios šventos, lygiai kaip būtų nelogiška ir kvaila teigti, kad arklio ar karvės teisės esančios šventos ir kad nekalto arklio ar nekaltos karvės nužudymas esanti didžiausia piktadarybė. Tad materialistai neturi jokio tvirto loginio pagrindo žmogų laikyti kažkokia didele vertybe, turinčia kažkokias šventas neliestinas teises. Materialistų žmogaus vertinimo rūmas stovi ant smėlio pagrindo.

Apie žmogaus didžiavertiškumą ir teisių šventumą su tvirtu logišku pagrindu gali kalbėti tik religininkas, teigiąs žmogaus amžinumą. Tik religininkui yra logiška sakyti, kad žmogus yra didelė vertybė, turinti tam tikrą kiekį šventų neliestinių teisių, kurias žėisti būtų didžiausia piktadarybė.

Religininkas, žmogų didžiai vertindamas, būna logiškas ir nuoseklus, o materialistas, žmogų vertindamas, būna visiškai nelogiškas ir sau pačiam prieštaraujantis. Žinoma, materialistai religininkus laiko mulkais. Tačiau jeigu materialistai religininkus mulkais laiko, kad religininkai gerbią, pasak materialistų, stabą, nesamą sielą, tai religininkai galėtų materialistus dar didesniais mulkais ir net moliagerbiais laikyti, kai materialistai didžiuojasi gerbią žmogų, kuris, jų pačių mokslu, esąs tik aklo gamtos vyksmo žaisliukas, tik painiau surikiuotų medžiaginių dulkių, molio gabalas, laikinai turįs žmogaus išvaizdą.

PAGRINDINĖS KIEKVIENO ŽMOGAUS TEISĖS

Kiekvienas žmogus turi šias teises arba, kitaip sakant, šias iš aukščiau gautas laisves: a. teisę gyventi, b. teisę turėti gyvenimui būtinus reikmenis, pvz. butą ir pan., c. teisę žinoti tiesą, d. teisę turėti gerą vardą, e. teisę būti laisvam ir t.t.

Žmogaus teisių kilmė. Šitas teises kiek-

vienas žmogus gauna ne iš kito atskiro žmogaus, ne iš bendruomenių, ne iš žmonių organizacijų ir ne iš valstybinių valdžių. Mat kiekvienos valstybės valdžia yra ne žmogaus teisių davėja, ne tų teisių pradininkė bei kūrėja ir ne tų teisių keitėja, didintoja ar mažintoja. *Valdžia yra ne žmonių teisių viešpats, ne absoliutas, bet tik žmonių teisių, turimų iš aukščiau, gynėjas ir sargas.*

Žmogus pagrindines teises gauna iš aukščiau — iš prigimtųjų. Pagrindines teises žmogus atsineša gimdamas. Šitos teisės žmogui yra prigimtųjų. Tai yra šventa kiekvieno žmogaus nuosavybė.

Jau buvo minėta, kad kiekvienas atskiras žmogus yra ne koks menkniekis, bet didelė vertybė. Todėl stebėdami žmogų iš teisinės pusės, turime jį šitaip aptarti: *Žmogus yra prigimtųjų teisių (ne iš valstybės gautų) vertybė.*

Kiekvienas žmogus turi teisę reikalauti, kad visi kiti žmonės, žmonių bendruomenės ir valstybių valdžios gerbtų jo šventas prigimtas teises, būtent: gyvybės teisę, sveikatos teisę, turto teisę, tiesos žinojimo teisę, gero vardo teisę, laisvės teisę ir t.t.

Vieno bet kurio žmogaus teisės uždeda kitiems žmonėms ir žmonių bendruomenėms griežtą pareigą gerbti minėtąsias atskiro žmogaus teises.

Pagarbos žmogui dėsnių samprata. Stebėdami žmonių tarpusavio prigimtąsias teises ir iš jų kylančias tarpusavio prigimtąsias pareigas, lengvai galime susidaryti paties pagrindinio dorovinio dėsnių — pagarbos žmogui, arba humanizmo, dėsnių sampratą.

Pagarbos žmogui dėsnių galime išreikšti šitaip: Gerbk žmogaus prigimtą teisę ir jo neskriausk; gerbk žmogaus gyvybę — nežudyk nekalto žmogaus; gerbk žmogaus sveikatą — nekenk jai; gerbk žmogaus nuosavybę — nevok, nesuk, neplėšk; gerbk žmogaus protą — nemeluok, sakyk žmogui tiesą; gerbk žmogaus gerą vardą — nešmeižk jo; gerbk žmogaus proto laisvę, jo pažiūrų laisvę — neprievartauk jo proto ir pažiūrų.

Šias pagrindines žmogaus teises turi gerbti visi: ne tik atskiri žmonės, bet ir valstybių vyriausybės. Bet jos kartais skau-

DIEVAS, ŽMOGUS IR BLOGIS

P. DAUGINTIS, S.J.

Matant tiek blogio pasaulyje ir patiems pergyvenant įvairių skaudžių įvykių, nelaimių, tragedijų bei kitokių blogybių, kyla daug neaiškumų, klausimų ir net priekaištų Dievui, kad jis leido blogį. Kodėl Dievas blogio nesunaikina, kodėl leido įvykti šiai ar kitai nelaimei ar katastrofai? Atsakymai į šiuos klausimus paaiškės, jeigu geriau suprasime blogio esmę, savybes, pasekmes ir Dievo elgesį blogio atžvilgiu.

BLOGIO PASLAPTIS

Be abejo, blogis yra paties žmogaus laisvas veiksmas. Bet ar negalėjo Dievas sutverti tokį žmogų, nepažeisdamas jo prigimties, kad žmogus visuomet laisvai pasirinktų daryti tik gera?

— Galėjo, nes Dievas yra visagalis, — atsako šv. Augustinas.

— Tai dėl ko Dievas taip nepadarė?

— Dėl to, kad nenorėjo.

— O dėl ko nenorėjo?

Čia tai jau mums nežinomi Dievo planai, nesuprantama paslaptis. Mūsų protas yra ribotas, o Dievas yra neribotas, begali-

nis. Tad ir pats Dievas, ir daugybė jo darbų mums lieka paslaptis. Mums telieka tik su pagarba nusilenkti prieš savo Kūrėją. Tačiau pats Dievas yra šiek tiek praskleidęs šią paslaptį, o ir mes patys galime stengtis prie to prisidėti, pagalvodami ir šiek tiek suvokdami Dievo planus blogio atžvilgiu.

BLOGIO ESMĖ IR KILMĖ

Prie tos paslapties atskleidimo mes galime prisidėti, stengdamiesi suprasti žmogaus laisvos valios esmę. Pvz. akmuo, rožė, šuo yra geri, jeigu jie yra tokie, kokie turi būti, t.y. turi visas jiems prideramas savybes. Šuo yra blogas, jei neturi šuniui priklausančių savybių. Tad *blogis yra gėrio stoka*. Tai yra fizinis blogis.

Šuo negali blogai elgtis, nes neturi laisvos valios. Jis elgiasi akiai: gyvena pagal savo prigimties instinktus bei kitus polinkius. Žmogus turi laisvą valią ir protą, todėl jis gali laisvai elgtis pagal savo prigimtį, pagal iš žmogiškosios prigimties sąrangos kylančius reikalavimus, išreikštus taisyklėmis, papročiais (lotyniškai *mores* — iš čia

džiai pažeidžia žmogaus teises. Dažniausiai jas žeidžia dėl tariamų bendrosios gerovės. Be abejo, siekdama bendrosios gerovės, valdžia turi teisę iš savo piliečių reikalauti tam tikrų paslaugų, tam tikrų duoklių, pvz. mokesčių. Bet gi bendrąją gerovę mes čia suprantame tik tokią, kuri yra tikrai bendra, kurioje dalyvauja *risi* jos nariai, t.y. tokią, kurioje dalyvauja ir duoklininkai, ir neduoklininkai. Gerovė, kurioje duoklininkai nedalyvauja, negali vadintis bendrąja gerove. Tokią gerovę galima vadinti tik kitų gerove, tik didesnės ar mažesnės išnaudotojų dalies gerove, bet ne visų gerove.

Šiuo principu remdamiesi, mes pvz. teigiame, kad nemoralu prievarta varyti kareivius į kautynių ugnį, kur jie verčiami atiduoti gyvybę, kad kiti, sudarantys didesniąją bendruomenės dalį, galėtų likti laisvi ir

gyvi ar net prabangiai gyventi. Prievartinė gyvybės duoklė prieštarauja bendrosios gerovės sampratai bei esmei, nes tarnauja, kaip minėta, ne bendrajai, ne visų gerovei, bet tik gerovei didesnės dalies, kuri žiauriai išnaudoja mažesniąją bendruomenės dalį, prievarta atimdama iš jos gyvybę savo gyvybei, savo laisvei gelbėti, savo reikmėms tenkinti.

Todėl aišku, kad moralus ir pateisinamas yra tik savanoriškas gyvybės aukojimas kitų gerovei ir laisvei ginti, bet ne prievartinis. Prievartinis karių varymas į ugnį yra ryškus pavyzdys, kaip šventos, neliestinos žmogaus teisės dar ir šiandien civilizuotame, bet moralinės kultūros dar nepasiekusiame pasaulyje baisiai žeidžiamos, remiantis skambiu, tačiau nelemtu "bendrosios gerovės ar visuomeninės gerovės" pretekstu.

moralė), kitaip sakant, jis gali elgtis pagal prigimties įstatymą ir Dievo įsakymus.

Tačiau žmogus savo laisva valia gali apsispręsti elgtis prieš savo žmogiškąją prigimtį ir jos reikalavimus, išreikštus prigimties įstatyme ir Dievo įsakymuose. Tada žmogaus valia tampa neprisiderinanti, netvarkinga, bloga. Tad ir jos veiksmas yra blogas, pvz. vagystė, paleistuvystė ir pan. Užtat moralinis, dorinis blogis yra atsisakymas, stokojimas žmogui priderančio gėrio ir žmogaus laisvės pasekmė.

Galima ieškoti priežasčių, kodėl žmogus taip padarė, kodėl laisvai pasirinko vagystę ar paleistuvystę. Gal dėl to, kad buvo godumo suviliotas, kad aistra jį pagavo ir pan. Bet kodėl jis buvo suviliotas, kodėl pasidavė aistrai? Čia vėl reikėtų ieškoti kitų priežasčių, ir taip be galo. Tačiau galutinis atsakymas būtų: todėl, kad žmogus savo laisva valia to norėjo ir tai pasirinko. O kodėl žmogaus laisva valia pasirinko blogį, tai čia vėl sunku suprasti.

Taigi atrodytų, kad iš pačios žmogaus prigimties kyla blogis. Tad ar ne pats Dievas yra kaltas, sukūręs žmogų su ta laisva valia? Juk ar ne inžinierius yra atsakingas už savo sukonstruotą blogai veikiančią mašiną ir blogus jos gaminius?

Galima į tai iš dalies atsakyti kitu palyginimu. Ar galima visuomet kaltinti tėvus už jų vaikų blogą elgesį? Tėvai nori, kad vaikai būtų geri, stengiasi, kaip įmanydami, juos auklėti, bet kartais, nežinia dėl ko, vaikai nueina blogais keliais. Taip ir Dievas, sukurdamas žmogų ir suteikdamas jam laisvą valią, vieną aukščiausių savo savybių, norėjo tik gera žmogui. Norėjo, kad jis protingai ir laisvai gyventų, pats pasirinkdamas priemones ir veiksmus tvarkyti savo gyvenimą, laisvai prisidėti prie kitų žmonių laimingo gyvenimo, dalyvauti didingame Dievo kūrybos plane ir tokiu būdu įsigyti daug nuopelnų.

BLOGIS TAMPA NUSIKALTIMU

Šv. Raštas antropologiškai, vaizdžiai pasakoja, kaip pirmieji žmonės valgė uždraus-to medžio vaisių. Adomas ir Ieva pasielgė

prieš savo prigimtį — apgalvotai ir laisvai nepripažino savo kūrėjo Viešpačiu Dievu, galinčiu įsakyti ką nors daryti ar ko nedaryti. Taip daro ir kiekvienas žmogus, laisvai nepaklusdamas ir nusidedamas Dievui. Savo neprotingu, su žmogaus prigimtimi nesiderinančiu veiksmu jis laisvai tiesiogiai ar netiesiogiai nepripažįsta Kūrėjo Viešpaties. Žmogus keliai aukščiau už jį, dėdamasis geriau žinąs, kas jam gera, kas laimę teikia. Taip jis save daro visai nepriklausoma būtybe, dievu ("būsime lygūs Dievui" — Pradžios knyga, 3,5). Žmogus net apkaltina Dievą, kad pavydys jam laimės...

Tai yra Dievo įžeidimas, jo paniekinimas — didelis, begalinis nusikaltimas. Užtat jis ir baustinas begaline bausme — pragaru. Pragaras ir nėra niekas kita, kaip amžinas Dievo nepripažinimo nekintamumas, įamžintas atsisakymas prašyti Dievą pasigailėti ir atleisti. Tai yra amžinas begalinio Gėrio, Grožio, Tiesos ir Meilės stokojimas. Žinoma, prisideda ir amžinos bausmės — kentėjimas už padarytąjį žmonėms ir Dievui blogį.

BLOGIO NUGALĖJIMAS

Kaip Dievas nesunaikina laisvos blogos valios, taip nepanaikina ir žmogaus padaryto blogio. Tačiau Dievas padeda žmogui nugalėti blogį.

Per pirmuosius tėvus blogybė paplito pasaulyje. Tačiau ir Dievo malonė stipriai veikė žmonėse, besistengiančiuose gera daryti. Per savo įsikūnijusį Sūnų Jėzų Kristų Dievas atleidžia visų laikų žmonėms jų nusikaltimus, susitaiko su jais, remia juos savo gausia malone ir savo galinga tėviška Apvaizda juos saugo bei veda. Žmonių bloga valia ir jos pasekmė — blogi veiksmai bei įvairios blogybės buvo numatytos dieviškosios Apvaizdos plane.

Dievas jas panaudoja geram. Jų proga Dievas parodo savo gailestingumą, išmintį ir galybę. O žmogus nusikalsdamas, nusidedamas pažįsta savo vargingumą ir menkumą, nusižemina prieš Dievą, išpažįsta jį savo, visų žmonių ir visų daiktų Viešpačiu Dievu, prašo Išganytoją pasigailėti ir pagalbėti.

“KAS NEPRIIMA DIEVO KARALYSTĖS KAIP VAIKAS — NEĮEIS Į JĄ” (MK 10,15)

CHIARA LUBICH

Gal šie Evangelijos žodžiai tau niekad nebuvo aiškūs. Gal norėtum sužinoti žodžio "vaikas" reikšmę, taip svarbią ir kiekvienam nulemiančią įėjimą ar neįėjimą į Dievo Karalystę.

Atkreipk dėmesį. Stengsiuos tai paaiškinti. Nemanyk, kad Jėzus nori tuo pasakymu apvainikuoti vaiko dorybes. Jis turi ką kita omeny. Jėzus, paimdamas vaiko pavyzdį, nori pabrėžti jo natūralų nusiteikimą suaugusiųjų, sakykime, tėvų atžvilgiu. Vaikas yra nusiteikęs visiškai pasitikėti. Jis žino, kad jo gyvenimas yra subrendusio, tvirtesnio, labiau patyrusio rankose, ir jo meile visai neabejoja.

Taigi kas tu bebūtum, nors ir labai svarbus žmogus pasaulyje, pvz. mokytojas, valdovas, turįs atsakomybę už kitus, gal mokąs daug kalbų, daug pasaulio apkeliavęs, gal mokslininkas, filosofas, ekonomistas, rašytojas, negalėsi įeiti į Dangaus Karalystę, jei prieš Dievą nesi kaip vaikas.

Jėzus sako: "Kas nepriima". Tad Dievo Karalystė turi būti priimta. Tai dovana, ku-

Be to, žmogus, turėdamas apvaldyti gamtos jėgas, nugalėti sunkenybes ir išvengti nelaimių, turi labiau išvystyti savo gabumus ir jėgas. Jis labiau bendradarbiauja su kitais, daugiau jiems atleidžia, užjaučia varguose, kančiose, nelaimėse ir jiems padeda. Pakeldamas savo kančias ir vargus, jis dalyvauja Kristaus darbe išganyti sielas. Taip "lengvas dabartinis mūsų vargas ruošia mums neapsakomą, visa pranokstančią amžinąją garbę" (2 Kor 4,17).

Gal Dievas kartais leidžia uraganus, audras, žemės drebėjimus, traukinių ar automobilių nelaimes bei staigias mirtis kaip asmeninę ar kolektyvinę bausmę.

Tad visų nelaimių ir blogio priežastis nėra Dievas, o tik žmogus, panaudodamas savo laisvą valią prieš Dievo nustatytą tvarką.

Iš tikrųjų ne žmogiškos pastangos, ne kokie nors asketiški mėginimai, ne moksliniai tyrimai ar studijos tave gali įvesti į Dievo Karalystę. Pats Dievas ateina tavęs pasitikti, apsireiškia savo šviesa ir paliečia tave savo malone. Nėra jokio tavo nuopelno, kuriuo galėtum didžiulis ir remtis, kad turėtum teisę gauti tokią Dievo dovaną. Dievo Karalystė tau siūloma dovanai. Vaikui yra visai lengva ir normalu priimti dovaną. Jam yra viskas reikalinga, ką gauna iš kitų, kad galėtų gyventi ir augti. Argi nepastebėjai? Jis yra mažas ir elgiasi kaip toks. Ir tu panašiai turėtum elgtis. Nesielk kaip "suaugusieji", kurie mano, kad jie yra dideli ir svarbūs. Jie tokie jaučiasi ne tik žmonių, bet ir Dievo aki-vaizdoje. Vaikas supranta, kad jis daug ko nežino ir daug ką turi išmokti. Taip ir tu — nebūk kaip "suaugusieji", kurie save laiko turtingais išsimokslinimu ir patyrimu.

Vaikui yra lengva tikėti. Ir tu nenešiok nepasitikėjimo šarvų, kuriuos žmonės ilgai išgyja. Vaikas dar tik pradeda savo gyvenimą, atviras bet kokiam naujam pasireiškimui ar nuotykiui. Ir tu nedaryk kliūčių pradėti Evangelijos gyvenimą ir jį tęsti naujoje Kristaus šviesoje.

Jėzus pasakė tuos žodžius, kai mokiniai trukdė vaikučiams prie jo artintis. Jie taip galvojo, kaip daugelis to laiko žmonių, kad vaikai yra menkaverčiai, nesubrendę, tad nenorėjo, kad jie trukdytų Mokytoją. O Jėzus juos šaukia pas save, glamonėja, ištisia ant jų rankas, juos laimina. Juos ima pavyzdžiu savo mokiniams, sakydamas: "Tokių yra Dangaus Karalystė". Dangaus Karalystė yra vaikų, beturčių, persekiojamųjų, kurie trokšta ir alksta teisybės.

Taigi vaikai turi privilegijuotą vietą krikščionių bendruomenėje. Dėl to Jėzus moko mylėti ypač tokius, kurie yra apleisti, nusivylę, reikalingi globos ar laikomi menkaverčiais. Vien savo buvimu vaikai prime-

IDĖJŲ SKELBĖJAI — MITŲ HEROJAI

JONAS MIŠKINIS

Sakoma, kad žmogaus tautinis brendimas nėra kažkoks atsitiktinis dalykas. Tai yra veiksnys tų aplinkybių, kurias sudaro tauta. Žmogus gimsta iš tautos. Tauta ne tik nuosekliai savo narius gimdo, bet kartu sudaro ir būtinas sąlygas jam egzistuoti ir veikti.

Iš keleto tūkstančių metų praeities, kuriuos pažįstame iš žmonijos kūrybos raštų, dokumentų ir istorijos, iš tų milijonų žmonių, dingusiųjų nežinioje nuo žmonijos aušros ligi šių dienų, mūsų dėmesį patraukia tik tai tie, kurie ką nors kūrė, kovojo, statė, griovė; žodžiu, kaip sakoma, išsiskyrė iš pilkos minios. Ar tai buvo karo vadai, kančinę žmones savo idėjoms realizuoti, ar kilnūs filosofai, mokslininkai, poetai visą savo gyvenimą skyrę žmonių gerovei pasiekti ir savo širdies žodžius aukoję gyvenimui tobulinti.

GENIJAI

Žmogus pilnutine prasme konkretus ir kūrybingas gali tapti tik savo tautoje. Taigi tauta yra pirmą kartą šaltinis, iš kurio jis semia savo darbams stiprybės ir kūrybinę galią. Todėl suprantama, kad ir patys didieji žmonijos genijai buvo taip pat ir patys tobulieji savo tautos reiškejai. Pavyzdžiui, Platonas ir Homeras graikuose, Vergilijus ir Ciceronas romėnuose, Dantė ir Mykolas Angelas italuose, Šekspyras angluose, Hegelis ir Beethovenas vokiečiuose, Dostojevskis bei Solovjovas rusuose ir daug kitų. Tų rašytuose veikaluose ryškūs tautiniai pradai tobulai suderinti su visuomenės idėjomis. Pasak Sauerio, tautos nariai kyla iš sveikų

na, kad, jei mes nesam tokie, kaip jie, negalime nei įeiti, nei pasilikti Dievo Karalystėje.

"Kas nepriima Dievo Karalystės kaip vaikas, — neįeis į ją".

Išvertė kun. A. Sabas

tautos jėgų. Tik čia jie yra gyvi, tik čia jie iššakniję, kaip medis savo krašto žemėje.

PATIRTIS

Lietuviai, būdami Europos kultūros žmonės, yra sujungti su savo tautos praeitimi, jos teigiamumais ir jos klaidomis, kaip nepamaldaujamas likimas. Ir, atrodo, kad turime daug ko iš to pasimokyti.

Žmogus, gyvendamas savo siaurame šeimyniniame rate, užimtas kasdieninės duonos rūpesčiais, matydamas šių dienų politiniuose įvykiuose daug netiesos, klastos ir cinizmo, kartais desperatiškai pamoja ranka, sakdamas "tesišino jie". Bet mūsų dauguma ne tik rankų nenuleido, o dar labiau pasiryžę brangias tautai idėjas skiepyti ir kantariai laukti laimėjimo vaisių.

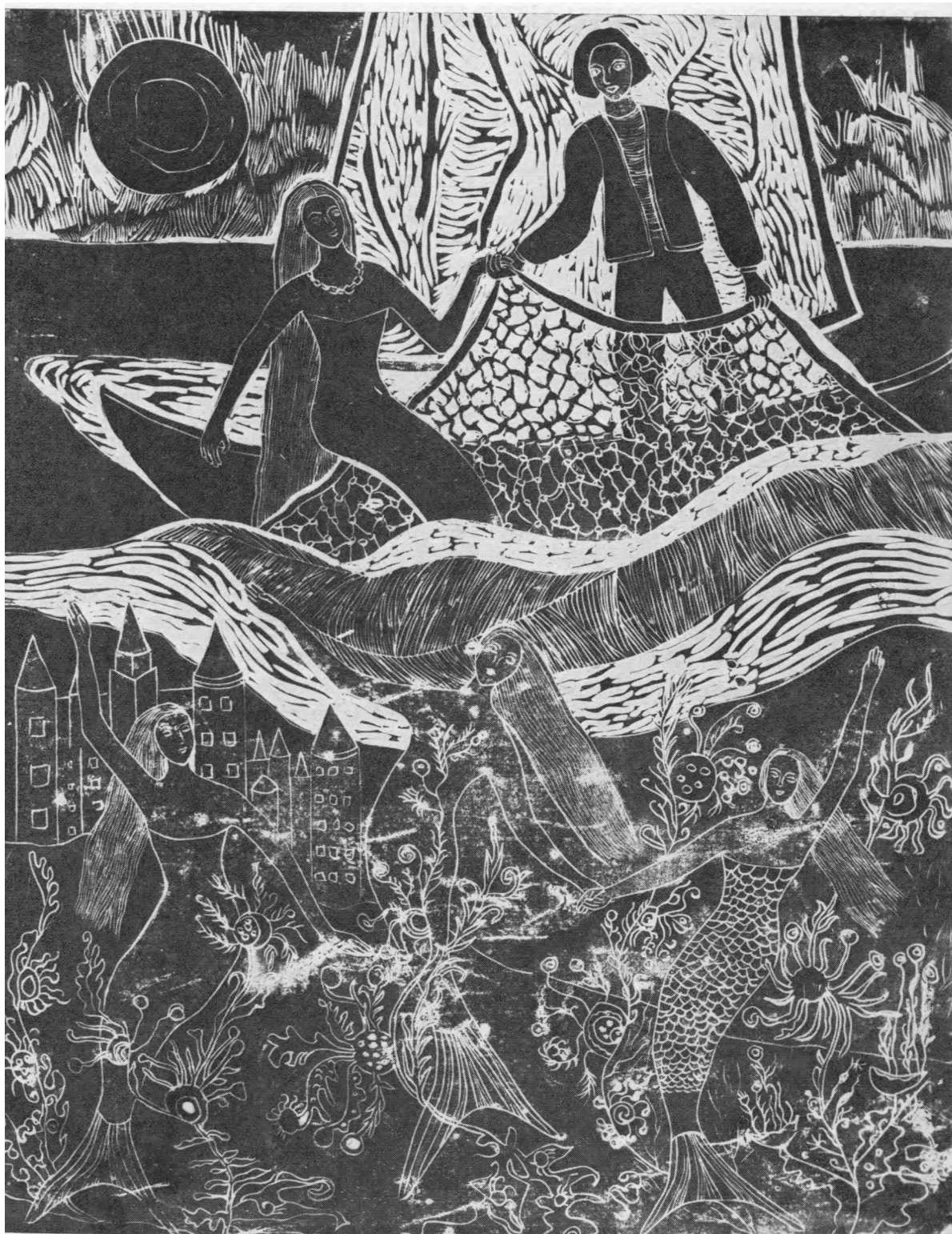
Juk visas praeities patyrimas rodo, kad idėjos įsikūnija gyvenime tik per skausmą, dažnai tų idėjų pranašams mirus.

IDĖJOS NEMARIOS

Didžiausi žmonijos genijai dažniausiai buvo savo laiku niekinami, baudžiami, kalami prie kryžiaus, teisiami, iš tėvynės išvaromi.

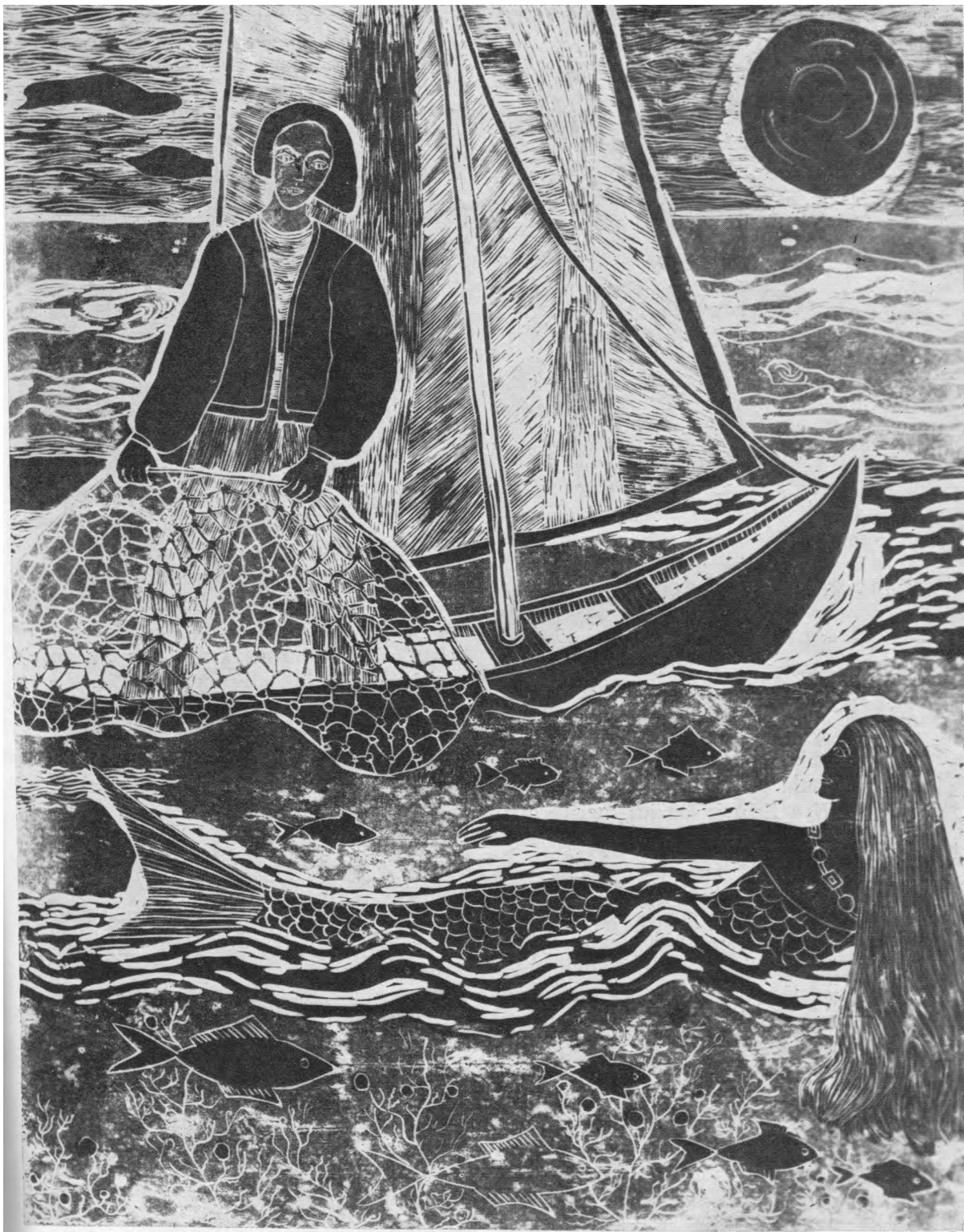
Juk net ir Kristus tik savo kruvina auka atpirko žmoniją. Sokratas visą savo gyvenimą mokė graikus dorovės, o jį senatvės angoje teismas nuteisė mirti. Galilėjus, Joana d'Arc ir daugelis kitų kentėjo dėl savo idėjų. Bet ar jiems mirus žuvo ir jų idėjos? Ne. Jos dar labiau plito.

Taigi, idėjų skelbėjai yra lyg savotiški prometėjai, kurie, kaip ir tos graikų mitologijos milžinai, ima gražiausias kibirkštis iš amžinybės išminties aukuro ir jas neša žmonėms jų tamsų gyvenimą nušviesti. Nors jie dėl to skaudžiai nukenčia, kartais žūsta baisiausiose kančiose, bet meilė žmonėms, savo tautai jiems yra brangesnė už viską. Todėl ir mes, lietuviai, dabar gyvendami svetur, turime nemažai idealistų, ryžtingai einančių savo tautos kilnių idėjų keliu.

Veronika Švabienė

Marios mano viešpatija

Veronika Švabienė

Išplaukia dieviška Jūratė

Ideali moteris

(Gyvenimo vaizdeliai)

Vytautas Kasnis

Kai kunigas Juozas įėjo į Ruzgaičių salonėlį, visi jį pasitiko su didžiausiu džiaugsmu, o moterys ir į žandą pabučiavo,

— Ir gerai, kad kunigai nevedę, — šūktelėjo Stefutė. — Nepritariu jų vedyboms. Žiūrėk, dabar mes visos kunigą Juozą mylime platoniškai ir viena kitai nepavydime.

VARGAS IR RYŽTAS

Esame daug iškentėję vargo ir nelaimių. Ilgus metus kankino lietuvių žiauri baudžiava ir svetimųjų jungas, o dabar žiauri okupacija. Tačiau lietuvius amžius mylėjo savo gimtąjį kraštą ir nesigailėjo už jį paaukoti savo gyvybės, pavyzdžiui, miško broliai partizanai.

Svetur gyvendami, auklėjime ir puoselėjime salą, kad joje spinduliuotų meilės ir tiesos šviesa, niekad nenusiminkim, nes kas gali iš mūsų atimti tai, ką mes turim savo širdyje! Netekom gimtųjų namų, turto, bet sielos turtų niekas iš mūsų išplėsti negali ir negalės.

Tautos meilė mūsų turi reikštis ne vien jausmais ir žodžiais, bet ryžtingais ir realiais veiksmais. Kas yra tikras tėvynės mylėtojas, kam tautos laisvė yra brangi, tas ir svetur gyvendamas, turi jausti būtiną pareigą, kurią reikia atlikti su meile ir ryžtingumu.

O jeigu jis turėtų žmoną, ir dar ko gero pavyduolę, tai toji ir žiūrėtų per padidinamąjį stiklą, kurioje vietoje pabučiavo, ar nepalietė lūpų, gal prisiglaudė. Bažnyčioje ji tik ir spoksotų, ar jam moterys nesišypsos, gal per ilgai į jį žiūri, kaip ilgai užtrunka eidamos išpažinties. Dabar gi kunigas visiems lygus.

— Visoms, — pataisė Juodikis, — juk kalbėjai moterų vardu. Bet taip prie širdies ranką pridėjusios pasakykite, ar nė kiek nepavydite?

— Žinot, kad ne, — atkirto Katriutė. — Ir būtų čia ko pavyduliauti, kai pabučiavusi kunigą į žandą, jauti, lyg būtum per stiklą jį palietusi.

— Kai jūs, kunige, pranešėte telefonu, kad atvyksite, mes apkalbėjome jus, — kviesdama svečią atsisėsti, kalbėjo šeimininkė.

— Žinoma, apkalbėjote blogai, — juokavo kunigas. — Vyrai šiaudų grūdų maišus nešė, o moterys malė, pelus krovė.

— Oi ne! — įsiterpė visados ramus, mažakalbis Ruzgaitis, kuris dažnai mėgsta sakyti, kad žmona už jį dešimteriopai atkalba, o jam neleidžia burnos atverti. — Pripylėm aruodą gražiausių žodžių apie jus. Ne veltui daugelis jus vadina antruoju Vaižgantu. Jei jūs būtumėte užsidaręs tarp keturių kambario sienų, būtų jaučiama didelė tuštuma mūsų visuomenėje. Ko nepajėgė kiti dvasininkai, pats padarei. Daug kam atvėrei akis, daugelį tiesos keliu nuvedei. Jei apaštalai būtų sėdėję namie, kur šiandien plaukiotų krikščionybės srovė...

— Vyras viešą išpažintį atlieka, pamokslininkauti užsigėdė, užteks, — užčiaupė jo burną Ruzgaidenė. — Dabar kunigą pavaišinsime jo mėgstamais cepeliniais, o paskui įniksime į rašto darbą. Iki vakaro dar turime daug laiko ir, kaip buvome kalbėję, kiekvienas ant popieriaus lapelio parašysime, kaip kiekvienas įsivaizduoja idealią moterį. Po to pirmininkauti mūsų sambūriui kviesiu kunigą Juozą.

Aš kaip tik turėjau laikraščio iškarpa, kaip amerikiečiai žiūri į idealią moterį. Viena žymi skelbimų agentūra atliko tyrinėjimus 20 miestų, apklausinėdama vyrus, ką

jie nori rasti idealioje moteryje. Maždaug aštuoni iš dešimties nori, kad ji būtų gera, pavyzdinga motina. Daugiau kaip septyni iš dešimties nori, kad ji būtų inteligentiška, savimi pasitikinti, mėgstanti šeimą. Šeši iš dešimties nori, kad ji būtų jautri, romantiška. Daugiau kaip pusė apklausinėtų vyrų pasisakė, kad ideali moteris turi būti ambicinga, mėgstanti svečiavimąsi, sociali. Didelė dauguma pasisakė, kad ji turinti būti gera šeimininkė. Vienas iš dviejų vyrų nori, kad moteris būtų seksuali, viliojančiai atrodanti. Taip pat kai kurie nori, kad ji būtų seksualiai agresyvi.

* * *

Po valandos pirmininkaujantis turėjo šešis atsakymus, kokia turėtų būti ideali moteris ir aplamai, ką galima apie ją pasakyti.

Pirmasis atsakymas. Ideali moteris turi būti protinga, meili, gera šeimininkė, pavyzdinga motina, normali intymiaame gyvenime, ištikima, taupi, tvarkinga, religinga, mėgstanti meną, sportą, negerianti, nerūkanti.

Po trumpos pertraukėlės Stefutė paklausė:

— Ar jau viskas?

— Taip, — atsakė pirmininkas.

— Pridėkite, kad dar trūksta angelo sparnų.

— Be pastabų, ponai, — šypsodamasis atsakė pirmininkas.

Antrasis atsakymas. Tikrai idealios moters nėra. Vieną dieną ji gali būti angelas, o kitą — su ragais ir uodega. Ji gali būti nepaprastai gailestinga, bet tuoj atsisukus žiauri, kaip tigras. Vienam vyrui ji atrodo idealiausia, kitam raganėlė. Mylinčiam vyrui ji gražiausia gėlė, nemylinčiam — pabaisa. Turtuoliui ji švelni, maloni, o beturčiui — su džiaugsmu duobę iškas. Vienas Kauno meno mokyklos profesorius sakė savo studentams, kad moteris — tai kaip mažas vaikas: jei prisibijo diržo, tai gali būti geriausia ir idealiausia. Nors šis pasakymas senas ir, be to, skolinys iš rusų tautos, bet jame yra daug tiesos. Moteris, jeigu nori, visados gali pasidaryti ideali. Gal jūs jau girdėjote pasakojimą apie jauną žurnalistą,

kuris, pradėjęs redakcijoje darbą, buvo paskirtas rašyti apie mirusiuosius. Į savo darbą jis įniko visu atsidėjimu, ir redaktoriai stebėjosi, kad, vos tik mirus kokiam žinomam žmogui, jis jau paduoda parašytą straipsnį apie jį. Vyriausiasis redaktorius nustebęs jį paklausė, kaip jis galįs taip greitai apie mirusį surinkti žinias ir parašyti.

— Turiu, — jis atsakė, — sudaręs kartoteką, jau parašytus straipsnius, kuriuos, žmogui mirus, tik šiek tiek pataisau ir atiduodu spaudai.

— Ar turi ir mano gyvenimo aprašymą?

— klausia redaktorius.

— Tai yra mano pats pirmasis parašytas straipsnis apie jus, — atsakė jaunas žurnalistas.

— Parodyk, — riktelėjo redaktorius. Jam beskaitant, pradėjo drebėti rankos, lūpos.

— Reikia kai ką pataisyti, kai ką išbraukti, daug ką pridėti, — ir jis metė straipsnį ant stalo.

— Kol dar gyvas, redaktoriau, daug ką galima pataisyti, — atšovė jaunuolis.

Netrukus jaunas žurnalistas gavo darbą paaugštinimą, o vyriausiasis redaktorius, kuris buvo visų pabaisa, pradėjo taisyti savo gyvenimo istoriją, rašyti naują gyvenimo lapą. Jis vedė vieną reporterę, pasidarė geras vyras, vėliau tėvas ir pavyzdingas viršininkas.

Tad ir moteris, jeigu tik nori, visados gali pasidaryti ideali, jeigu dar tokia nėra.

Trečiasis atsakymas. Norėčiau suskirstyti moteris į tris grupes. Į pirmąją grupę skiriu visas vienuoles. Jos pačios idealiausios moterys. Kitą grupę sudaro idealios ar arti jų esančios moterys. Didžiąją daugumą moterų skiriu į trečiąją grupę. Tai lyg ir žemiškosios skaistyklos moterys. Jos yra lyg ir dvilypės. Padalinsiu pusiau. Vienoje pusėje yra sudėta viskas, ko reikia idealios moters apybraižai. Kitoje pusėje — viskas susimaišę su blogybėmis. Ir tokia moteris keliauja per pasaulį. Gyvenimo aplinka, šeima jai nutiesia gyvenimo kelią. Sakykime, ji yra pasukusi į idealios moters kelią. Sustojusi kryžkelėje, dairosi. Ji yra gera šeimininkė, tvar-

kinga, mylinti vaikus, vyrą. Jos darbo niekas neįvertina, vaikai neklauso, vyras šaltas, kaip ledas. Grįžęs iš darbo, meta drabužius į vieną kampą, batus į kitą, sėda prie televizijos su vakarienės lėkšte vienoje rankoje, su bokalu alaus kitoje. Paskui paskęsta tabako dūmuose. Sustojusi gyvenimo kryžkelėje, ji mato, kaip keičiasi raudonos, geltonos ir žalios šviesos. Jai sunku apsispręsti, kur pasukti: ar eiti laimingu žalios šviesos keliu, ar sustoti prie perspėjančios geltonos, ar eiti toliau pavojinguoju raudonos šviesos keliu. Prieš ją teisdami, mesdami kaltės akmenį, pagalvokime, ar mes esame tiesėjai to kelio, kuriuo mūsų pasirinkta moteris, mylima žmona turi eiti.

Ketvirtasis atsakymas. Moteris — geriausia aktorė. Tokiam darbui ji paskirta nuo levos laikų. Vyras pavydus — ji jam vergauja. Vyras taupus — ji atsisako daugelio dalykų, kurie moteris vilioja. Vyras šaltas — ji taip pat ledinė. Vyras temperamentingas — ji gali ir moka mylėti, kaip kino žvaigždės. Ir taip pusė jos gyvenimo yra vaidyba, tiek namuose, tiek svečiuose. Ko jai trūksta, ji pasiskolina, prideda, kad tik vyras būtų laimingas, nors daug ką ašaromis nuplauna, sielvarto dainomis pasiguodžia. Vienaame pobūvyje, paklausus, ar moterys yra gyvenimo aktorės, daugiau negu pusė pasisakė: taip. O kalbant apie moterų ištikimybę, viena juokaudama pasakė, kad moters ištikimybė — tai neturėjimas progų. Tačiau visos kitos tam pasipriešino ir pasakė, kad tai netiesa. Progų visuomet yra daug, jų ieškoti nereikia. Reikia tik mokėti joms atsispirti. Atrodo, kad mažiausiai trys ketvirtadaliai moterų yra pasipuošusios idealios moters aureole, nežiūrint, ar ji viską atsinešė į gyvenimą su savo prigimtimi, ar kai ką papildė vaidindama. Ir ta vaidyba yra moters puošmena.

Penktasis atsakymas. Tik mylinti moteris yra ideali, nes meilė savo galybe viską padaro. Šv. Paulius pirmame laiške Korintiečiams rašo: "Meilė kantri, meilė maloninga, ji nepavydi; meilė nesididžiuoja ir neišpuiksta. Ji nesieltgia netinkamai, neieško savo naudos, nepasiduoda piktumui, pamirš-

ta, kas buvo bloga, nesidžiaugia neteisybe, su džiaugsmu pritaria tiesai. Ji visa pakelia, visa tiki, viskuo viliasi ir visa ištveria. Meilė niekada nesibaigia".

Vedybos be meilės — kančios kelias. Jei vedybos meile apvainikuotos, tai ir spygliuotas erškėčių vainikas pražysta gražiausiais žiedais, iš jo pasklinda maloniausias kvapas. Nesunku tada eiti akmenuotu dienos gyvenimo keliu, nemigo naktys šypsniu nušvinta, vargas auksu sužiba. Mylinti moteris visu blizgėjimu sužiba dvasiškai ir fiziškai, iširikiuodama į idealiųjų, išrinktųjų moterų tarpą. Moteris be meilės yra lyg išsekęs šaltinis, lyg palaužta vystanti šaka.

Pirmininkaujantis, kuris šeštąjį atsakymą buvo anksčiau perskaitęs, nusiskundė, kad rašysena labai "daktariška", sunkiai įskaitoma. Tas atsakymas gana ilgas, skubiai rašyta. Atrodo, lyg nebaigtas. Pateikta daug įdomių pasisakymų, kodėl moterys kartais nuslysta taip toli, kad net pasirenka lengvą pėdišką, nuodėmingą gatvės gyvenimą. Rašo apie grįžimą atgal, kas jas paveikia, kaip ir kodėl. Po šių pastabų jis patarė, rašini pateisius bei papildžius, ta tema parašyti spaudai, nes atrodo, kad rašiusis tuo klausimu turi surinkęs daug įdomios medžiagos.

— Atrodo, kad buvome rojuje, pakeltos į aukštybes, apgyvendintos skaistykloje ir nustumtos į pragarą. Tad dabar durkite į mus pirštais ir pasakykite, kokios gi mes esame,— nutraukė pirmininkaujančio kalbą Meilutė.

— Aišku, kad esate pirmojo atsakymo apybraižoje, — atsakė kun. Juozas. — Idealios iš idealiausiųjų, tik, anot Stefutės, sparnų trūksta. Man labai patiko ir tas pasakymas, kad vaidyba yra moters puošmena. Gera vaidyba visada reikalauja įsigyvenimo, nuoširdaus įsijautimo. Tai tikro, nemeluoto gyvenimo dalis.

Paskui kun. Juozas vaikščiodamas tęsė:

— Baigsiu savo pirmininkaujančio pareigas. Pasisakymai buvo įdomūs. Įvairiai piešėme idealios moters paveikslą. Kaltinom, teisėm, gynėm. Džiaugiamės, kad ideali moteris gyva ir mūsų tarpe. Ir jūs visos trys: Stefutė, Katriutė, Meilutė esate idea-

lios moterys. Juk jei ne jūs, neturėtume šio pobūvio. Vakare už jus visas pakelsime šampano taurę.

* * *

Vakarieniaudami restorane, išgyvenome didelę šventę. Visi nuoširdžiai džiaugėmės Stefutės ir Juozo laime, jų vedybinio gyvenimo atnaujinimu po ilgiau užtrukusio išsi-skyrimo.

Kai mudu su Stefute išėjome šokti, aš ją paklausiau, kiek vyrų jai prisipažino meilę, kai ji gyveno viena.

— Turėjau daug draugų, daug iš jų man padėjo, bet buvo ir juokdarių, kurie manė ir laukė, kad dabar moteris, gyvenanti viena, yra pasiilgusi laikinos vyro meilės ir puls jiems į glėbį. O, kad mano kambario sienos prabiltų, išgirstų daug skanaus juoko. Kiek kartų buvau pagalvojusi paslėpti aparatą ir viso vakaro komišką programą užre-korduoti. Jei aš tau kai ką papasakočiau, netikėtum. Esu tikra, kad nė pagalvoti pats negali apie tuos, kuriuos gerai pažįsti ir kurie man piršosi.

— Tai gal sumaišai, gal tai buvo tik simpatijos, — gyniau vyrus.

— Žinau, kas yra simpatija. Nesiginsiu, kad aš jų turiu. Nesibijau prisipažinti. Aš tavo vietoje parašyčiau apie simpatijas. Jei reikia enciklopedijos — aš galiu ją pava-duoti. Atsimink, kad simpatijos yra mūsų socialinio gyvenimo dalis, šeimų palydovai ir palydovės.

— Gerai, pasinaudosiu tavo išminties ir patirties puslapiais, — sutikau su jos pasiūlymu.

Valios ugdymas

Reda Norkienė

"Nebandyk lipti — nugriūsi!" "Kam imi žirkles — nenukirpsi, O tik susižeisi" — tokius ir panašius kaimynės perspėjimus 3 metų berniukui girdžiu per sieną beveik kasdien. Ir kartą susimąsčiau: ar iš tikrųjų reikalingi tokie persergėjimai? Saugumas saugumu, bet ar būtina kiekvieną sykį drausti?

Mano nuomone, reikėtų parodyti, padėti, kad kitąsyk žinotų, jog užlipti vienam dar nepasiseks, o kirpti su mamos pagalba ne taip sunku.

Mes ne visada pagalvojame, kad nuo pat pirmųjų metų būtina ugdyti vaiky valią. Jos pasireiškimą dažnai vadiname savavaliavimu, nepaklusnumu. O paklusnumas, kokį dažnai įsivaizduojame mes, suaugusieji, faktiškai virsta nieko neveikimu. "Nebėgiok, nutilk, neimk, sėdėk ramiai!"

Sutinku su neseniai skaitytomis mintimis, kad valios — vieno iš svarbiausių žmoniškųjų galių — ugdymas ne toks jau lengvas dalykas, tuo labiau, kad dažniausiai jis nesiejamas su vaiko auklėjimu. Įprasta galvoti, kad valingumas būdingas toli gražu ne visiems žmonėms, laikomas įgimtu ir atsis-kleidžia tik asmenybei galutinai susiformavus. Bet iš tikrųjų valia, kaip ir kitos žmogaus galios, išugdoma; ji greičiau ir tinkamiausiai vystysis, jei auklėdamos vaiką į tai atkreipsime dėmesį.

Ankstyvame amžiuje mažylį užplūsta begalės išpūdžių. Daiktų ir gamtos pažinimas plečia vaiko akiratį, padeda ugdyti sugebėjimą stebėti, pasirinkti. Šiame vaiko gyvenimo laikotarpyje rimtų sprendimų iš jo nelaukiame, tačiau mažylio poelgiai gali nepastebimai stiprinti valią. Būtina iš mažens pratinti vaiką savarankiškai spręsti. "Ar man vilktis paltą?" — "Jei manai, kad bus šalta, — vilkis" ir panašūs atsakymai ugdyt atsakomybės jausmą. Vaikui svyruojant, reikėtų jam padėti pasirinkti tinkamą sprendimą, paaiškinti argumentuotai, o ne drausti ar įsakyti: "ne", "taip".

Ir jei tėvams pasiseka išugdyti vaiko įprotį spręsti pačiam, galima sakyti, kad žengtas žingsnis ugdant vaiko valią. Tačiau dar labiau svarbu pasekti, kad tie jų sprendimai būtų ir įvykdyti, išpildyti. Be atkak-lumo, pastovumo gerų rezultatų vargti ar pasieksime. Pradžiai pratiname einant gulti susidėti drabužėlius, prieš valgį plauti rankas, valyti dantis. Palaipsniui tai tampa įpročiu, ir vaikas tai pradeda atlikti savarankiškai. Taip sąmoningai pasireiškia jo

Gyvenimas yra auka

(Iš Rūtos dienoraščio)

Birželio 12 d., ketvirtadienis. Paskutinė mokslo diena. Šiais metais man ji yra ir paskutinė gimnazijos diena. Tiek metų čia išbūta, tiek malonių ir kartais liūdnų valandų išgyventa... Šiandien viskas baigėsi. Reikėjo skirtis su mokytojomis, su draugėmis, iš kurių vis dėlto daug širdies esu patyrusi. Paskutinį kartą, išėjusi iš salės, pažvelgiau į didingus gimnazijos rūmus. Jie negyvi, jie nieko nejaučia, bet ir jiems savo širdyje tartum kartojau: "sudie, ačiū, ačiū už viską. .."

Greitai šaligatviais skubėjau namo, paspaudusi po pažaste gimnazijos baigimo pažymėjimą. Ar man buvo daugiau linksma, ar liūdna, nežinau. Linksma, kad laimingai baigiau gimnaziją, bet liūdna, kad reikia

skirtis. Man visuomet liūdna, kai reikia su kuo nors skirtis, nesvarbu, ar tai būtų asmuo, ar daiktas, ar kokia nors vieta. Pernai, kai kėlėmės į kitą butą, paskutinį kartą pažvelgusi į savo kambariuko sienas, prapliupau žliumbti. "Na, kas dabar tau?" — paklausė nustebusi mama. "Nieko, mama", atsakiau. Bet mama suprato ir, palingavusi galva, pasakė: "Rūta, Rūta, tavo širdis, kaip sniegas — pasikeis trupučiuką oras, ir ji jau tirpsta". Bet ką aš padarysiu, kad mano tokia širdis. Kiekvienas atsiskyrimas tikrai yra truputį panašus į mirtį, į tą didžiausią paskutinį atsiskyrimą su šiuo gyvenimu.

Apie tą paskutinį atsiskyrimą nuo visa to, ką mes čia branginame, dažnai pagalvodavau. Suprasdavau, kokie menkaverčiai yra visi tie dalykai, dėl kurių mes kartais naktimis nemiegame. Žmogaus gyvenimas — akimirksnis. Tad ar verta prie jo per daug pririšti savo širdį, kuri trokšta meilės, bet amžinos? Užtat ir ateidavo man mintis stoti į vienuolyną. Bet pagalvojus, lyg išgirdavau savo sieloje balsą: "Ne, jis ne tau". Ir dabar dar nežinau, ką pasirinksiu.

Parbėgus namo, atsiguliau ant sofos ir paskendau svajonėse. Ausyse vis tebeskambejo gimnazijos kapeliono žodžiai: "Jūs šiandien išeinate į gyvenimą, į kitokią gyvenimą, negu iki šiol. Jūs jau esate subrendusios ir jam pasiruošusios. Nuo dabar jūs tu-

valia. Laikui bėgant, jam nebus sunku nuo lengvo pereiti prie sunkaus.

Kartais sunku susitaikyti su mintimi, kad vaikas pats kažką nori spręsti. Neretai tai prilyginame įžūlumui. Vaikas dar nepatyręs, neįgudęs, jis laukia suaugusiųjų paramos, pritarimo, paaiškinimo. O mes nesąmoningai kartais trukdome jo valios pasireiškimui. Anądien pasijutau neteisi, sudraudusi keturmetį sūnų: "Ko ten lendi po lova, susitepsi drabužėlius!" Ir dar pakartojau: "Ar girdėjai — lįsk lauk!" O jis, nieko man neatsakęs, dar vis kažką krapšto po lova. Pasirodo, nuriedėjo žaisliukas, o jis, nusitvėręs ilgesnę dūdelę, pats krapšto jį iš palovės. Iškrapštęs rodo man: "Žiūrėk, ko

man reikėjo!" O akys žiba pasitenkinimu, kad nereikėjo niekieno pagalbos.

Valia susieta su veiksmu. Nesudėtingus kasdieninio gyvenimo klausimus, ypač liečiančius savitarną, vaikas iš mažens gali ir privalo spręsti pats. Vaiko įprotis veikti savarankiškai, kaip tvirtina pedagogai, ne tik nekenkia sąmoningai disciplinai, o dar labiau ją tvirtina. Lėtesni vaikai mielai sutinka, kad kažkas "sprendžia" ir atlieka už juos, o tėvai vėliau su nuostaba pastebi, kad prie to pripratęs vaikas išradingai ieško kelių ir būdų, kaip pasinaudoti kitų paslaugomis, svetimu darbu. Vargu ar galima įsivaizduoti ką nors liūdnosnio nei tokio auklėjimo rezultatai.

résite būti savarankiškesnės, savo gyvenimo ateitį turėsite nuspręsti jūs pačios. Bet atsiminkite, kad gyvenimas nėra vaikiškas žaidimas, nėra lengvas peteliškės skrajojimas. Gyvenimas yra svarbus uždavinys, gyvenimas yra kova, gyvenimas yra auka”.

Gyvenimas yra auka. . . Šitas gyvenimo apibrėžimas man geriausiai patinka. Aš taip norėčiau aukotis. Aukotis, aukotis ir aukotis. .. Bet kam?

Liepos 20 d., sekmadienis. Baigus gimnaziją, tuoj išvažiavau atostogų. Dar ir dabar tebeatostogauju. Čia taip linksma, kad neturėjau laiko iki šiol pažvelgti į savo dienoraštį. Šį vakarą aš jį atsiverčiau, nežinau, ar norėdama išsklaidyti ar sukaupti savo mintis. Man tiesiog keista, kad visą paskutinį mėnesį man nė į galvą neatėjo truputiuką giliau pažvelgti į savo sielą. Buvau tokia nerūpestinga. Maudymasis, plaukiojimas laiveliais, tenisas ir linksmos lietuviškos dainos tyliais vakarais mane tartum privertė užmiršti save. Ir džiaugiuosi tuo, nes išsiplaščiau, pailsėjau ir, kaip sako mama, taipau linksmesnė, nes pirmiau buvau per daug linkusi į melancholiją, į svajones, kartais gyvendavau lyg ne šioje žemėje.

Ir kas mane privertė šiandien vėl susimąstyti? Be abejo, Stasys. Kai grįžome išsi-
maudę, buvo truputiuką vėsu.

— Gal nori sušilti? — pasiūlė Stasys, — einam pažaisti tenisą.

Šiandien jis žaidė ypatingai gerai. Kai servuodavo, vos pamatydavau sviedinuką. Man patiko, bet po dviejų setų pavargau. Trupučiuką susikaprizinus atsisėdau ant suoliuko.

— Ar daugiau nežaisim? — paklausė Stasys.

— Ar gražu taip varginti mergaitę? — jam priekaištavau, — negalėjai servuoti truputiuką lėčiau? Žinau, kad esi čempionas, kam dar rodytis?

— Keistas tipas tu esi, Rūta. Argi norėtum, kad su tavim žaisčiau, kaip su mažų vaiku? Nebijok smarkių servų, juk kai kuriuos jau paimi, tokiu būdu padarysi didesnę pažangą. Žinai, turi išmokti nugalėti

sunkenybes. Teniso aikštė tam gali būti gera mokykla.

Jis atsisėdo šalia, ir pradėjome kalbėti iškart apie tenisą, paskui apie tas "gyvenimo sunkenybes". Tik dabar aš jį pradėjau pažinti. Taip dažnai drauge žaidėm, dainavom, maudėmės, bet tik dabar galėjau labiau įsigilinti į jo sielą. Jį laikiau linksmu berniuku ir tiek. Kartais jis net atrodė nerūpestingas, paviršutiniškas, mėgstąs savo smailiu liežuvėliu ir įgnybti, bet tik dabar pamačiau, kad jo tikrai rimto esama. Aš daugiausia tylėjau, kalbėjo jis. Kalbėjo ir kalbėjo apie įvairiausius dalykus, kartais nervingai pažvelgdamas į laikrodėlį, lyg bijodamas, kad jam pritrūks laiko man viską išpasakoti. Negalėjau suprasti, dėl ko jis šiandien tiek kalba ir apie tokius rimtus dalykus. Kalbėjo jis apie gyvenimo prasmę, apie neramią žmogaus širdį, nieku nepatenkintą, trokštančią visuomet aukštesnių idealų. Kartais aš norėdavau pasukti kalbą kita kryptimi ir jį pertraukdavau kokia nors juokinga pastaba. Visuomet jis rasdavo tinkamą sąmojingą atsakymą ir tęsdavo savo temą toliau.

Jau pradėjo temti. Pasižiūrėjau į laikrodėlį ir aš. Jis nutilo. Lyg norėjo ką nors sakyti, bet vėl susilaikė.

— Tikrai puikus šiandien vakaras, — nežinodama, ką sakyti, pratariau.

— Taip, tikrai puikus, bet man jis paskutinis prie šio ežero. .. Ši teniso partija buvo taip pat paskutinė. . .

— Ką tu tuo nori pasakyti? — nesuprasdama paklausiau.

— Žinai ką, Rūta, šiandien baigiasi mano atostogos, rytoj išvažiuoju. Pirmiau to niekam nesakiau, laukiau šio vakaro, paskutinio vakaro. Rytoj turiu išvažiuoti, ir gal greitai nesimatysim. Važiuoju į seminariją.

— Į kunigų?

— Taip.

Nutilau aš, nutilo jis, ir taip valandėlę tylėdami sėdėjom. Paskui jis tyliai pradėjo:

— Žinai, ilgai galvojau, bet supratau, kad gyvenimas yra auka. Kiekvienas žmogus, nori ar nenori, turi kam nors aukotis. Kartais jis aukojasi tam, kam visai nevarta.

Man atrodo, kad mano auka turės prasmę ir vertę.

Jis nutilo. Norėjau ką nors sakyti, bet žodžiai sustojo gerklėje. Sukandau dantis ir šiaip taip pajėgiau ištarti:

— Jau man laikas eiti. Sudie, Stasy. Rytoj dar pasimatysim.

— Taip, dar pasimatysim, — jis ištare labai susijaudinęs, ir aš parbėgau namo.

Įbėgus į savo kambariuką, kritau kniūbsčia ant lovos ir paleidau "stygas".

Verkiau, verkiau, kad net visa pagalvė sušlapo. Įėjus mamai, tuoj pasakiau netikėtą naujieną, bet ji nenustebo.

— Ko daugiau buvo galima laukti iš tokio rimto berniuko, — ji ramiai pasakė.

— Bet dėl ko, mama, tokių rimtų berniukų taip maža, ir tie patys važiuoja į seminariją?— šluostydama ašaras, paklausiau.

— Dėl to, Rūtele, ir važiuoja, kad rimti.

Tai pasakius, mama nuėjo į virtuvę ruošti vakarienės, o aš išsiėmiau savo dienoraštį ir pažvelgiau į paskutinius ten parašytus žodžius: "Gyvenimas yra auka". Tai buvo mūsų gimnazijos kapeliono žodžiai. Šį vakarą juos ištare ir Stasys. Juk ir jis gal bus kapelionas. ...

Rugsėjo 22 d., pirmadienis. Parėjus iš universiteto, radau laišką. Tuoj pažinau, nuo ko. Tai buvo Stasio rašysena. Greitai atplėšiau ir ryte rijau jo žodžius:

Mieloji Rūta,

Jau esu apsipažinęs su seminarijos gyvenimu. Jis man labai lengvas ir malonus. Maniau, kad bus sunkiau. Kai aš atsisveikinau su Tavimi ir su kitais draugais bei pažįstamais, kai kurie džiaugėsi mano pasiryžimu, bet buvo ir tokių, kurie liūdnei su kažkokiu pasigailėjimo žvilgsniu į mane pažiūrėdavo ir tartum norėdavo pasakyti: "Vargšas jaunuolis, matyt, nusivylė gyvenimu, gal meilė nepasisekė". Jiems buvo gaila manęs, bet man jų labiau gaila. Kiekvienas žmogus nori gyventi, nori mylėti, bet dažnai gyvenimo ir meilės ieško ne ten, kur gali rasti. Aš gyvenimu nenusivyliau, bet jo dar tik ieškau. Ieškau tokio gyvenimo, kuriuo negalima nusivilti. Noriu surasti tokią

meilę, kur negali būti jokio nepasisekimo. Tikiuosi, kad čia surasiu ir vieną, ir kitą. Žmogaus gyvenimas tada yra prasmingas, kai žinai, kam gyveni, žinai, kam aukojiesi. Meilė tada bus pasisėkus, kai mylimoji pusė tavo meilę supras.

Gal Tau bus keista ir nesuprantama, jei aš pasakysiu, kad seminarijos gyvenimas man truputį primena mūsų praėjusias atostogas. Dienos bėga taip nerūpestingai ir lengvai. Kokie rūpesčiai galėtų būti, jeigu jau pasiekei, ko norėjai, jeigu žinai, kam gyveni, jeigu supranti, kad kiekvienas tavo užsiėmimas nėra tuščias, kad viskas daroma aiškiam tikslui? Mes čia mokomės, meldžiamės, žaidžiam ir dainuojam. Žaisdamas su draugais tenisą, prisimenu ir mudviejų paskutinę partiją. ...

Parašyk, kaip Tau sekasi, kaip patinka universitetas, ar jau didelę pažangą padarei teniso aikštėse. Dar užmiršau parašyti, kad Tave prisimenu ne tik žaisdamas tenisą, bet ir klūpėdamas bažnyčioje Mišių metu. Sudie. Lauksiu laiško.

Stasys

Perskaičiau šį laišką du kartu ir tuoj sėdau rašyti atsakymą:

Brangusis Stasy,

Turbūt nereikia nė minėti, kad ne kartą žliumbiau, kai Tu išvažiavai. Mokslas man sekasi gerai, bet universitete žymiai daugiau darbo, negu gimnazijoje. Kartais vidunaktį užmiegu prie knygų, ir mama mane apsnūdusią nutempia į lovą. Kaip aš Tau pavydžiu, Stasy. Tu sakai, kad kiekvienas Tavo veiksmas turi prasmę, Tu žinai, kam dirbi ir kam gyveni, kam aukojiesi. Veikti, dirbti ir aukotis tenka taip pat ir man, bet ar aš žinau, kam visa tai? Kad užsitikrinčiau ateitį? Bet ji man taip miglota.

Aną naktį sapnavau Tave. Buvome teniso aikštėje. Paskui ta aikštė pavirto į bažnyčią. Tu stovėjai prie altoriaus ir ištiesi rankas sakyti "Viešpats su jumis", bet vietoj to pasakei: "Rūta, gyvenimas yra auka!" Man pasidarė taip gera, ir pabudau. Pabudusi ilgai galvojau apie Tave, galvojau ir apie save. Dar aš vis nežinau, kokia krypti-

mi pasuks mano gyvenimas. Tik žinau, kad gyvenimas yra auka. Taip sakei Tu, taip ir kapelionas kalbėjo. Kiekvienas žmogus turi aukotis, bet ne kiekvienas žino, kam ta auka. Aš noriu aukotis taip, kad mano auka skleistų meilę tarp žmonių. Aš noriu mylėti, bet ar surasiu tą, kurs mano meilę supras?

Taip bijau beprasmiškos aukos, taip mane baugina nepasisekusi meilė.

Pasimelsk, Stasy, kad aš lengviau surasčiau save, kad man aiškiau nušviestų gyvenimo kelias, kad surasčiau, kam verta aukotis ir kas mano meilę supras.

Tavo Rūta

Stasys Yla

JAUNIMO MALDA UŽ TĖVYNĘ

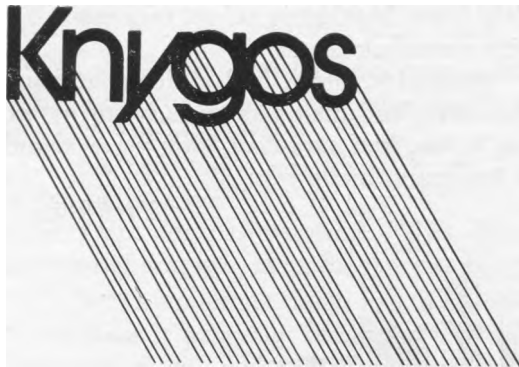
*Žemė nerimo prisotinta, o Dieve,
žemė netikra radarų, apsaugoj!
O dangaus erdvėj raketos ieško tavo pėdsakų,
ieško ir jauna širdis kelių tavin.*

*Tautos nelaisvėj ieškom tavo laisvės, Viešpatie!
Ir grįžtam mintimis į Mindaugą, į Vaišvilką –
ir girdime pašvęsto aukuro širdy
septynis šimtmečius kartotą "Tėve mūsų!"*

*Ar jį nutildys raudona banga?
Ar pakirs sparnus anapus vandenyno broliui,
kaip Dariaus ir Girėno skrydyje?
Ar vėliava, paženklinta dvigubu Vyčio kryžiumi,
bus pakeista sutrypto kryžiaus ženklų?*

*Viešpatie, juk tu esi mūsų Alfa ir Omega!
Tu mūsų tautos stiprybė ir priegloba!
Mes nešėm pirmo tautos krikšto žiburį
ir išnešėm ligi šiandien per visas audras.*

*Ir neleisim jo užpūsti,
ir neleisim jo užgesinti šiapus ir anapus vandenyno!
Sutelk mus, Viešpatie, žygin už tikėjimo laisvę!
Priimk mūsų maldą ir auką,
kurią kaupiame iš jaunų širdžių gelmės!*

Negi tamsą mėgstame labiau, kaip šviesą?

Nina Gailiūnienė

Lietuviška religinė raštija labai skurdi. Kas kaltas? Trūksta rašytojų ar skaitytojų tokiai literatūrai? Turbūt abiejų. Esame įsitikinę, kad religinės knygos autorius turi būti kunigas ar bent vienuolė. Išimtį darome tik pasauliečiams teologams. O kiti — ką jie išmano apie religinius dalykus? Kitaip manė Kristus. Jis net dėkojo Dievui, kad Jis, dieviškąsias tiesas nuslėpęs nuo išmintingųjų ir gudriųjų, leido suprasti mažiesiems. .. Mes religinę knygą pasitinkame rezervuotai. Be entuziazmo. Nebent ji būtų parašyta žinomo ir mėgstamo autoriaus. Tai jau lyg ir garantija, kad knyga nebus nuobodi. ..

Prieš dešimt metų mano kaimynė, žiūrėdama į Kristaus paveikslą, mane klausė: "Do you know Jesus?" Atsakiau teigiamai. Įrodymui dar pridūriau: jeigu nepažinčiau, tai Jo paveikslo nelaikyčiau ant sienos... Mano argumentas jos neįtikino.

"What I mean, do you know Him *really*, *personally*, as a friend?" — prismeigė mane dar smailėniu klausimu. Mano tikrumas susvyravo. Pagaliau prisipažinau, kad tokios intymios pažinties su Kristumi neturėjau.

O ji vis žiūrėjo tylėdama į paveikslą. Jos protestantiškuose namuose nebuvo nei kryžiaus, nei šventų paveikslų. Tik Šv. Raštas kiekviename kambaryje. Kad visados būtų po ranka.

Kokią analogiją ji pasidarė tarp Kristaus paveikslo ir mano neigiamo prisipažinimo, nežinau. Man pačiai prisiminė gimnazijos laikų draugė. Jos kambaryje stovėjo įrėminta maža nuotrauka ūsuoto vyro kariškio uniformoje. Kartą pasisakė, kad tai buvo jos tėvas. Kai tėvas žuvo I-jo pasaulinio karo fronte, ji buvo tik dvejų metų. Užaugo su patėvio pavarde ir meile jam. Nors laikė miegamajame savo tikro tėvo paveikslą, bet mažai apie jį žinojo ir todėl buvo jam visiškai abejinga.

Tai bene bus tikras atsakymas, kodėl esame abejingi religinei knygai. Ten rašoma apie *asmenį*, kurį per daug mažai asmeniškai pažįstame, kad rašinys domintų. ..

Geriausias šaltinis Kristui pažinti yra Šventraštis. Protestantai moka išsisas Šventraščio vietas atmintinai. Katalikai jį skaito nerangiai. Kristus mokė žmones palyginimais. Jie lengvai prisimenami. Todėl šventadieniniai katalikai, girdėdami Šventraščio ištraukas Mišiose, tariasi Šventraštį pakankamai žiną. Tačiau nė vienas iš jų, mokėdamas pagrindinius aritmetikos veiksmus, negalvoja žinąs matematiką. .. Kaip lengva apgauti save! Sunkiau — kitus. O Dievo — neįmanoma.

*

Antanas Rubšys praturtino mūsų religinę literatūrą dviejų tomų Šventraščio studija *"Raktas į Naująjį Testamentą"*. Pirmasis tomas mūsų spaudoje buvo recenzuotas ir teigiamai įvertintas. Minėsiu tik studijos antrąją dalį.

Knygos turinį autorius dalina į 10 skyrių. Pirmieji šeši skyriai yra pagrįsti parinktais Pauliaus, Jono, Petro, Judo ir Jokūbo laiškais. Septintas, aštuntas ir devintas skyrius nagrinėja Mato, Jono ir Luko evangelijas. Dešimtame skyriuje autorius aiškina apokaliptinius apaštalo Jono regėjimus.

Iš kur toks neįprastas Šventraščio sugrupavimas? Aiškėja, prisiminus Kristaus dilybę misiją pasaulyje. Jis yra Išganytojas, sutaukęs puolusią žmoniją su Dievu savo kryžiaus auka. Jis — busimasis Karalius, padėjęs savo karalystei pagrindus, Bažnyčios įkūrimu. Prieš žengdamas į dangų, Jis įpa-

reigoja savo mokinius plėsti žemėje Jo karalystę iki ji apims visą pasaulį. Būdami krikščionys, mes tai Dievo karalystei-Bažnyčiai priklausome. Autorius ją vadina Bendrija ir jai skiria daug dėmesio studijoje — visą dešimtį skyrių.

Su žinovo tikrumu autorius nukelia skaitytoją į Bažnyčios kūrimosi ir augimo laikus. Kaip žinome, Kristaus trejų metų darbo vaisius buvo menkas. Jo ištikimi sekėjai sutilpo viename kambaryje laukti šv. Dvasios atsiuntimo... Bet pakeitė viską šv. Dvasia. Jos uždegta ir kasdien gaivinama, Bažnyčia taip sparčiai augo Jeruzalėje, kad žydai, išlikę ištikimi Mozės įstatymui, išsigando. Jie pradėjo krikščionis persekioti.

Išsklaidyti apaštalai pradėjo skelbti Gerąją Naujieną kituose miestuose ir kituose kraštuose. Ir ne vien žydams. Ypač sėkmingai apaštalavo pagonių tarpe Paulius. Krikščionių Bažnyčios skyriai atsirado Mažosios Azijos ir Romos imperijos įvairiuose miestuose. Kai Paulius įkurtą Bažnyčią palikdavo, reikėjo, kad jai kas vadovautų. Taip atsirado hierarchija.

Kristaus mokslas buvo perduodamas iš lūpų į lūpas. Todėl nesunku įsivaizduoti, kaip lengva buvo jį iškraipyti. Atsirado atskalūnai, ideologiniai priešai pačioje Bažnyčioje ir už jos. Docetizmas klaidingai suprato Kristaus įsikūnijimą. Jie manė, kad Kristus neturėjo tikro žmogiško kūno, o tik atrodė turįs, kaip šmėkla. Atseit, Jis negalėjo nei kentėti, nei mirti, kaip to negalėtų padaryti šmėkla.

Gnostikų idėjos taip pat buvo pavojingos krikščionybei. Jie save laikė sudvasintais šviesos ir žinojimo vaikais, todėl be nuodėmės.

Gnostikų idėjos turėjo būti ypatingai patrauklios apsikrikštijusiems pagonims. Tapus krikščionimis, jiems buvo sunku pakeisti laisvą, doros varžtais nesaistomą gyvenimą, prie kurio buvo priaugę ir pripratę.

Kaip apsisaugoti nuo klaidingų idėjų ir klaidingų Kristaus mokslo aiškintojų? Atrodo, kad Bažnyčioje buvo saugojama du dalykai: 1) kad Kristaus mokslas būtų taip aiškinamas, kaip apaštalai jį suprato ir aiš-

kino; 2) kad tie skelbėjai ir Bažnyčios skyrių vadai būtų gavę šv. Dvasią. Šv. Dvasia būdavo suteikta malda ir rankų uždėjimu; kartais patepimu šv. aliejumi. Tai jau pradžia dvasiškojo luomo atsiradimo, kuris mums pažįstamas ir šiandien.

Žydų kilmės krikščionims Dievo garbinimas privačiai ir bendrai buvo įprastas. Pagonių kilmės krikščionims visiškai nežinomas. Todėl atsirado reikalas visai Bažnyčiai įsivesti vienodą Dievo garbinimo būdą. Taip prasidėjo liturgija.

Autoriaus pavadžiotas po pirmą pradžią Bažnyčią, lieki nustebintas fakto, kad žmogus net per 2000 metų iš esmės nepasikeitęs. Bažnyčia nuo pat atsiradimo išgyveno tuos pačius organizacinius, ideologinius sunkumus, kivirčius, nesutarimus, kuriuos turi ir šiandien ideologinės organizacijos. Ir ne dėl ko kito, o tik dėl žmogaus įgimtų silpnybių.

*

Ką mes, šventadieniniai katalikai, žinome apie evangelijas? Ogi kad jos parašytos Mato, Morkaus, Luko ir Jono. Ir kad jos buvo parašytos šv. Dvasios įkvėpimu.

Nėra taip paprasta, kaip esame įpratę tikėti. Reikia tik prisiminti kelis esminius dalykus: 1) šv. Dvasia įkvėpė evangelistus Šventraščių parašyti, bet rašant nepadiktavo; 2) Kristaus kalbų, pasakytų minioms ar tik jo mokiniams, niekas neužrekordavo; jos pasiliko tik žmonių atmintyje ir lūpose; 3) evangelijos parašytos daug metų vėliau, kai Kristaus kalbų detalės jau buvo išblukusios, o jo mokslo esmė išryškėjusi, nes evangelistai žiūrėjo į Kristaus misiją atgal iš keliasdešimties metų perspektyvos; 4) evangelistai rašė evangelijas ne sau, o turėdami galvoje to meto Bažnyčią ir jos ypatingus reikalus.

Turėdamas šias pastabas mintyje, skaitytojas nesistebės, kad A. Rubšys kiekvieną evangeliją aptaria, kaip savito žanro literatūrinį veikalą. Jis mėgina, remdamasis Šventraščio tyrinėtojų nuomonėmis, parodyti kieno, kada, kur, kam ir kokia kalba evangelijos parašytos. Pasirodo, kad kai kurios evangelijos ar bent jų dalys ne būtina parašytos tų asmenų, kurių turi vardus. To-

dėl tikslumą saugodamas, autorius nerašo Mato, Luko ar Jono evangelija, bet evangelija pagal Matą, pagal Joną ir t.t.

Kaip ir tinka, nagrinėjant literatūrinį veikalą, A. Rubšys iškelia evangelijų autorių stilių, kūrinio sąrangą ir iš jos išplaukiančią pagrindinę mintį. Taip pvz. autorius mano, kad Mato evangelija buvo parašyta žydams krikščionims. Toji evangelija turtinga polemika. Jos sąrangą pasižymi žaismingumu.

Mato evangelijai Rubšys duoda antraštę: Tikroji Dievo tauta. Matyt, jis įžiūri, kad toji evangelija buvo atkirtis žydams dar vis tebetikintiems, kad jie tebėra Dievo išrinktoji tauta. Ji tokia buvo iki Mesijo atėjimo. Dabar pagal Matą tikroji Dievo tauta yra Bažnyčia, kurią sudarė žydai, įtikėję Kristų-Mesiją.

*

Be specialių studijų pastebime, kad Jono evangelija yra skirtinga nuo kitų trijų. Tai pati giliausia ir teologiškiausia iš visų. Rubšys ją pavadina *Naujuoju Gyvenimu*. Ir ne be reikalo. Ji atskleidžia ir išaiškina išganymo paslaptį.

Kiti evangelistai, nupasakoję Kristaus gyvenimą, stebuklus, mirtį, prisikėlimą, dangun įžengimą, prieina išvados, kad Jis buvo Mesijas, Dievo Sūnus. Jonas iš karto pasako dievišką ir žmogišką Jėzaus kilmę. Jis buvo Žodis pas Dievą, pats buvo Dievas, o tapęs žmogumi, gyveno Nazarete, kur buvo žinomas ne tik Jis, bet ir Jo žemiškieji tėvai bei giminės.

Jono evangeliją Rubšys skirsto į dvi dalis: *Ženklių knygą* ir *Šlovės knygą*. Ženklių knygoje Jėzus ženklais (septyniais stebuklingais veiksmais) ir žodžiais apreiškia Tėvą, kuris Jį yra siuntęs: "Kas mato mane, mato Tėvą".

Šlovės knygoje Jonas nupasakoja paskutines Kristaus valandas apaštalo tarpe. Kristus išryškėja, kaip jautrus, ypatingai rūpestingas tėvas, duodąs paskutinius nurodymus, įspėjimus, įsakymus ir pažadus vaikams, kuriuos jau turi palikti vienus, nes atėjo Jo kančios valanda. Įvykdęs išganymo misiją, Jėzus grįžo pas Tėvą. Bet vaikų nepaliko

našlaičiais. Atsiuntė šv. Dvasią, kuri pradėjo pasaulyje naują gyvenimą.

Lukas nebuvo apaštalas. Manoma, kad jis buvęs gydytojas, lydėjęs Paulių jo misijų kelionėse. Jis parašė evangeliją ir Apaštalo darbus.

Lukas evangeliją parašė istoriniu metodu, nes medžiagą ėmė iš Mato, Morkaus evangelijų, Pauliaus užrašų ir kitų to meto rašytų ir žodinių šaltinių.

Luko evangelijoje Rubšys įžiūri tarsi keturias epochas. Jonas Krikštytojas užbaigia pranašų epochą žydų tautoje. 2) Jėzus Nazareto sinagogoje pareiškia, kad tų pranašysčių išsipildymo valanda atėjusi. 3) Išganytojo misiją vykdydamas, Jėzus keliauja į Jeruzalę, nes ten turės mirti. 4) Paskutinė epocha apima laiką nuo Kristaus įžengimo dangun iki Jo sugrįžimo pasaulio pabaigoje.

Jono regėjimų knyga sunkiausiai suprantama. Todėl ir jos aiškinimų apstu. Pranašystės apie pasaulio pabaigos baisumus paprastai remiasi tais apaštalo Jono regėjimais.

Paskaite Rubšio aiškinimus, galės ir bailieji ramiau miegoti. Atrodo, kad tos pranašystės buvo skirtos ne mums ir ne pasaulio pabaigai, o tenykščiai Bažnyčiai Romos persekiojimų metu. Gal ir Antikristo nereikia baimintis. Antikristų būta pirmą kartą Bažnyčioje. Jeigu jie nesugriovė Bažnyčios per 2000 metų, tai nesugriaus ir ateityje.

*

"Raktas į Naująjį Testamentą" yra labai kruopšti teologinė Šventraščio studija. Užtenka tik pažiūrėti į knygos galą. Puslapis išvardintų žemėlapių ir braižinių. Klasifikuotos bibliografijos 8 puslapiai. Šventraščių citatų sąrašas. Alfabetinis vardynas. Sutrumpinimų paaiškinimas. Viskas paruošta skaitytojo patogumui. Imk ir naudokis. Knyga estetiškai išleista, išpuošta meniškais istorinių vietų nuotraukomis, įrišta kietais viršeliais.

Rubšio veikalas veda į Šventraščio skaitymą. Kuo pasiteisinsime, juo nesinaudodami? Nebent tuo, kad tamsą mėgstame labiau, kaip šviesą.

Skaudi knyga apie skaudžius įvykius

Nijolė Jankutė

Skaitytojo minty, be pagrindinių kategorijų, gerai ir blogai parašytų knygų, susirikiuoja dar linksmosios, liūdnosios, nuobodžiosios, įdomiosios, etc. etc. ir... skaudžiosios. A. Spalio "Širdis iš granito" — skaudi knyga, nes ji kalba apie skaudžiuosius Lietuvos istorijos įvykius — antrąją sovietų okupaciją. Iš tikrųjų, šis romanas apima maždaug vienų metų laikotarpį iš to siaubingo dešimtmečio pradžios, kada Lietuvoje vyko partizaninės kovos ir kada dar buvo naiviai tikimasi pagalbos iš Vakarų.

Romano veikėjai seni pažįstami iš "Gatvės berniuko nuotykių", užaugę į vyrus ir moteris kartu su savo skaitytojais. Gal todėl jie skaitytojui savotiškai artimi, svarbūs, nes kas gi nenorėtų sužinoti vaikystės draugų likimo?

Tačiau nors "Širdy iš granito" vėl sutinkame pajodžargą Nijolę, išaugusią į gražią patriotišką merginą, Antaną Alėjūną, įsijungusį į miško brolių eiles ir Joną Vaitą-Pomidorą, tapusį rūsčiu ir pavojingu MGB kapitonu, jie visi žymiai silpnesni ir mažiau tikri suaugusiųjų rolėse. Nors Alėjūno - Nijolės - Vaito meilė trikampyje yra pagrindinis romano variklis, bet veiksmas čia per dažnai skaitytojui, užuot parodžius, atpasakojamas autoriaus lūpomis, o veikėjai nėra daug stereotipiški. Alėjūnas ir Nijolė — pasišventę idealistai, tartum viduramžių riteriai, "be baimės ir dėmės", tačiau ir be žmogiško veido, o neigiamieji charakteriai brūkštelėti prabėgom juodžiausiu pieštuku. Tik Jonas Vaitas, bundančios sąžinės, meilės "liaudies priešui" ir nusivylimo idealizuotam komunizmui plėšomas, yra gyvas.

Ar per netolima praeitis, ar tragiškų įvykių per plati bei per gili apimtis surakina mūsų autorių plunksnas ir mintis, kad knygų apie tų skaudžių jų įvykių metus vis gimsta mažakraujės, o jų veikėjai negyvena, bet vaidina, kalbėdami ir mirdami su patosu. Iš šios rūšies romanų tik Ramono "Kry-

žiai" išvengė egzaltuoto "gyvenimo scenoj" ir kol kas dar nesulaukė sau antrinio.

"Širdyje iš granito" tačiau yra ir gerų epizodų, pulsuojančių veiksmu ir įtampa (partizanų kovos su okupanto naikinančiais pulkais; sužeisto partizano gydymas; vaistų vogimas; miestelio užpuolimas; mirtini Jono Vaito ėjimai visagalės NKVD šachmatų lentoje ir pan.) Tokios ištraukos — naudinga lektūra lituanistinėse mokyklose Lietuvos istorijos pamokoms pagyvinti.

"Širdis iš granito" yra priešpaskutinė knyga iš A. Spalio "Vienos kartos istorijos ciklo". Šis ciklas, prasidėjęs "Gatvės berniuko nuotykiu" — vaikyste nepriklausomoje Lietuvoje — apima savo veikėjų margus gyvenimus okupacijų ir karo audrose, sekdamas juos nuo mokyklos suolo iki Sibiro, nuo partizaninių kovų iki išeivio dalios Vakaruose.

A. Spalis, ŠIRDIS IŠ GRANITO. Išleido "Vilties" draugijos leidykla 1979 m., 6116 St. Clair Ave., Cleveland, OH 44103. Kaina 10 dol.

- Meksikoje gruodžio mėnesi švenčiant Gualupės Marijos šventę, susirinko dešimtys tūkstančių žmonių.

- Čilėje labai pagausėjo pašaukimai į kunigus. Šiuo atžvilgiu Čilė užima pirmą vietą Pietų Amerikoje.

- Anglijoje ir Valijoje šiais mokslo metais įstojo į kunigų seminarias 40 klierikų daugiau. Jų dabar yra 150.

- Senatorius Edward M. Kennedy ir gubernatorius Edmund G. Brown, Jr., abudu kandidatuojantieji į prezidentus, yra katalikai.

- Vatikano Mokslo kongregacija paskelbė, kad dėl savo doktrinos nukrypimų pagarsėjęs kun. Hans Kueng nebegali būti laikomas katalikų teologu.

- Angoloje Kubos kareiviai veda akciją prieš krikščionių bažnyčias. Specialūs ateistų daliniai degina bažnyčias ir kitus maldos namus. Per vieną mėnesį jų sudegino ir sugriovė 13.

Paruošė *DANUTĖ* ir *GEDIMINAS VAKARIAI*

ABEJOTINOS ŽINIOS "TIESOJE"

"Tiesa" giriasi, kad praėjusiais metais respublikos žuvies darbuotojai beveik aštuoniais procentais viršijo praėjusių metų žuvies gamybos planą. Aštuonių laivų vienetas įvykdė dešimtojo penkmečio užduotis. Žvejai ir kranto darbuotojai dar turi nemažai žuvies sandėliuose. Gaila, kad praėjusiais metais neįvykdytas rūkytos žuvies planas, o taip pat jų tiekimas prekyboms. Buvo atvejų, kad plaukiojančios surinkimo stotys, šaldytuvai pavėluotai išplaukė į žūklės vandenį. Jų belaukdami sugrįžtant, prastovėjo vagonai.

Sunku suprasti "Tiesos" sukybes: čia giriasi, kad planas įvykdytas, čia vėl verkšlena, kad žuvis nebuvo pervežtos į pardavimo vietas. Čia pat vėl pasiryžta ir išsipareigoja 1980 m. atlikti dvigubą planą. Tai tikra sukurta propaganda apgaudinėti vargstančius respublikos piliečius, kurie, nuėję į parduotuvę nusipirkti žuvies, randa tuščias lentynas.

Didžiuosiuose miestuose esančiose įmonėse atvažiuoja įvairūs partijos pareigūnai, kurie kalba apie pavyzdžio įtaką, plečiant socialistinį lenktyniavimą ir aukštą darbo našumą bei gamybos kokybę, o taip pat drausmę ir susiklausymą. Darbininkai šioms kalboms nepriduoda jokios reikšmės. Yra labai abejingi. Darbas atliekamas neatidžiai ir su dideliais trūkumais.

"Tiesoje" rašoma, kad jau sausio mėn. Lietuvos respublikos pramonėje miesto par-

tiniai ir tarybiniai darbuotojai apsilankė keturiolikoje įmonių.

VENGRAI DOMISI LIETUVIŲ LITERATŪRA

Vengrijoje didėja susidomėjimas lietuvių literatūra ir dramaturgija. Budapešto ir Miškolco — antrojo pagal didumą Vengrijos miesto — knygynų lentynose galima pamatyti Justino Marcinkevičiaus portretą ir jo naujausias knygas. Lietuvių rašytojų knygas energingai ir sėkmingai į vengrų kalbą verčia lietuvių literatūros bičiuliai Endrė Boitaras, Laslas Marazas ir kt. E. Boitaras į vengrų kalbą išvertė S. Šaltenio pjesę "Škak, mirtie, visados škak". Ši pjesė buvo su didžiausiu pasisekimu suvaidinta Miškolco dramos teatro scenoje. Lietuvių su Vengrija draugystės ir kūrybinio bendradarbiavimo medis vis giliau leidžia savo šaknis ir skleidžia naujus lapus.

LIETUVOS RESPUBLIKOS PARDUOTUVĖSE IR VALGYKLOSE APGAUDINĖJAMI GYVENTOJAI

Žagarės gyventojai nusiskundė, kad universalinėje parduotuvėje parduodami megztiniai pakeltomis kainomis. Šios parduotuvės vedėjai ir pardavėjoms pareikšti griežti papeikimai ir jos perkeltos dirbti kitur. Žagarės universalinė parduotuvė neteisėtai paimitus pinigus grąžino pirkėjoms.

Kauno miesto restorane "Pasimatymas" buvo gaminamas maistas, neprisilaikant sveikatingumo taisyklių. Restorano vedėjai pareikštas papeikimas.

Iš šių dviejų pavyzdžių matome, kaip komunistų pavergtose šalyse žmonės, kurie tik gali, savinasi prekes, maistą ir kitas gėrybes, kad galėtų pragyventi. Sakoma, kad kiekvienas, kur tik prieina prie kokios nors prekės, "kombinuoja", kaip ją pasisavinti ir parduoti, daug aukštesne kaina, kaip jos vertė, arba pasikeisti su kitu, kuris atlieka tokią pačią "kombinaciją". ("Tiesa")

OPEROS SOLISTAS ANTANAS SODEIKA

Sausio mėn. 23 d. sukanka 90 metų, kai gimė vienas iš lietuviškos operos teatro pradininkų ir kūrėjų solistas Antanas Sodeika. Per visą savo kūrybinį gyvenimą Antanas

Sodeika sukūrė daug aukšto lygio vaidmenų, o taip pat išugdė didelį būrį jaunų dainininkų.

Sodeika prieš pirmąjį pasaulinį karą ilgą laiką gyveno Amerikoje. Čia mokėsi muzikos ir baigė konservatoriją. Gyveno labai vargingai. Vėliau Amerikos lietuvių išeivijoje pradėjo meninę veiklą. Steigė choras, vargoninkavo ir kartu su savo dainavimo mokytoju Miku Petrausku koncertavo po lietuvių nausėdijas. Stasio Šimkaus žodžiais tariant, Antanas Sodeika "vienas iš pačių svarbiųjų lietuviškos muzikos pionierių užjūryje". Amerikoje suruošė 30 koncertų. 1920 m. grįžo į Lietuvą. 1920 m. gruodžio 31 d. dalyvavo pirmame Lietuvos operos vaidinime, G. Verdi Traviatoj, dainuodamas Zermono partiją.

A. Sodeika yra sukūręs daugiau kaip 50 vaidmenų, daugiausia dramatinio charakterio. Būdamas dar kupinas kūrybinio pajėgumo, nelauktai pasitraukė iš scenos. Paliko labai daug rankraščių, atsiminimų ir šiaip vertingus medžiagos teatro klausimais.

("Muzika ir teatras")

AUTOMOBILIAI LIETUVOJE

"Kultūros baruose" Algimantas Semaška rašo, kad 1960 metais Lietuvoje buvo 10 tūkstančių nuosavų automobilių, 1970 m. — 32 tūkstančiai, 1975 m. — 110 tūkstančių ir pagaliau 1979 m. — 200 tūkstančių. Jis tvirtina, kad vidutiniškai kas penkta Lietuvos gyventojų šeima turi nuosavą automobilį. Įdomu, kiek automobilių jiems užsakė giminės iš Amerikos. A. Semaška rašo, kad Lietuva — viena iš sparčiausiai "besiautomatizuojančių" respublikų.

Vikis Oleka atliko tyrimus ir savo moksliniam darbe rašo apie automobilių panaudojimą trumpalaikiam poilsiui. Automobiliai, pagal V. Oleką, daugiausia naudojami kelionėms į trumpalaikio poilsio vietas ir lankymui gimtojo krašto kultūros paminklų.

Kaip paprastai, vis nusiskundžiama, kad automobilistams keliai kai kur dar labai nesutvarkyti ir po lietaus automobilis įsminga į purvo duobę.

*Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas — PROF. PETRAS JONIKAS*

ANTANO SALIO RAŠTAI, I TOMAS

Mirus vienam žymiausių mūsų kalbininkų prof. Antanui Saliui, jo žmona Sofija ir dukterė Rima tuoj susirūpino surinkti ir išleisti jo raštus. Juos redaguoti sutiko prof. Petras Jonikas. Ir štai jau susilaukėme didžiulio pirmojo tomo, kuriame surinkti įvairūs bendrinės lietuvių kalbos dalykai. Kiekvienam, kas domisi lietuvių kalba, jos taisyklingumu ir grynumu, šis tomas bus labai naudingas.

Pratarmėje redaktorius taip rašo: "Čia skaitytojams pateikiami prof. Antano Salio kalbos mokslui ir jos praktikai skiriami raštai. Jų daugumoje nagrinėjami lietuvių kalbos klausimai, tik nedidelė likusioji dalis skirta apžvalginiams kitų kalbų dalykams. Persispausdinami periodiniuose ir neperiodiniuose leidiniuose pasirodę raštai, atskirai išleistos monografijos, o vienas kitas straipsnis spausdinamas ir pirmą kartą iš paliktų rankraščių.

Raštai suskirstyti į keturis tomus: I. Bendrinė kalba, II. Tikriniai vardai, III. Įvairūs straipsniai, IV. Lietuvių kalbos tarmės. Tomų eilė, leidėjo pageidavimu, nustatyta daugiau praktiniais sumetimais: pirmaisiais tomiais leidžiami tie raštai, kurie gali būti įdomesni ir naudingesni platesniems skaitytojų sluoksniams. Juose lietuvių bendrinės kalbos kultūra besirūpinantieji skaitytojai ras ir šiandien reikalingų paaiškinimų bei patarimų. Ir pats raštų suskirstymas į tomus bei šių į skyrius teturi daugiau

sąlyginį praktinį tikslą: tenorima skaitytojams palengvinti apžvelgti įvairiais sumetimais ir įvairiais laikotarpiais rašytų raštų bei straipsnių straipsnelių rinkinį.

Raštai pateikiami tokie, kokie jie buvo išspausdinti arba rankraščiais palikti, tik aiškus spaudos klaidas ištaisius.

Šis pirmasis A. Salio raštų tomas tikrai kruopščiai redaktoriaus yra paruoštas, į jį sudėta daug mūsų kalbos turtų, tik jais reikia pasinaudoti. Gal gražiausiai apie kalbos reikšmę yra parašęs A. Salys savo straipsnyje "Kalba ir visuomenė", kuris buvo išspausdintas 1937 m. "Naujosios Romuvos" 49 numeryje, o į šį jo raštų tomą įdėtas pačiu pirmuoju. Štai jo žodžiai: "Tauta gyvybiškai jaučia, kad, kalbai žuvus, ir ji pati turės žūti. Ir Maž. Lietuvos lietuvius mato me visų pirma dėl kalbos (peticijos kaizeriui) kovojant. Žymus prancūzų rašytojas Johannet yra pasakęs: 'Kalbos atgijimas yra pirmutinis tautos šaukimas prie ginklų'. Mūsų visų priedermė tą ginklą aštrinti ir šveisti, kad deimantu švitėtų" (6 psl.).

Kaip malonu būtų, jeigu šis prof. Antano Salio raštų tomas primintų mūsų inteligentijai, kad kultūringam žmogui reikia susirūpinti ir savo gimtosios kalbos kultūra. Deja, nemaža mūsų tautiečių savo nesidomėjimą kalbos dalykais taip pateisina: "Kaip pasakysi, taip bus gerai. Svarbu, kad susikalbėtum, kad kitas tave suprastų". Tokia "filosofija" yra labai žemos, primityvios kalbinės kultūros pažymys. Jeigu mums yra brangi gimtoji kalba, turime stengtis, kad ji būtų taisyklinga, o jos taisyklingumui labiausiai kenkia visokie kitų kalbų nereikalingi skoliniai ir barbarizmai. Šiame žurnale jau mes nuo 1970 metų su tomis kalbos blogybėmis kovojame, įvedę "Kalbos" skyrių. Kai kurie skaitytojai nustemba, kai išgirsta, kad šis ar kitas posakis nėra lietuviškas, nevartotinas. Juk iki šiol vartojome, ir viskas buvo gerai. Dėl ko dabar jau tie posakiai pasidarė negerai? Čia kaip tik norime parodyti, kad mūsų kalbininkai, ypač prof. A. Salys, su tomis pačiomis kalbos blogybėmis jau kovojo prieš kelias dešimtis metų. Kaip tik šiame jo raštų tome yra vienas skyrelis

"Kalbos skiltelė". Tokiu vardu A. Salys 1938 metais "Lietuvos Aide" turėjo kalbos skyrelį, kuriame daugiausia rašė apie įvairius nevartotinus posakius, pasiskolintus iš kitų kalbų. Trupučiuką keista, o taip pat ir graudu prisiminus, kad apie tai jau rašė mūsų spauda Lietuvoje prieš 40 metų, jau dešimt metų, kai apie tai vis rašome šiame "Kalbos" skyriuje, bet mūsų inteligentijos kalba ir periodinė spauda vis dar tebemėgsta "puošti" tomis svetimybėmis.

Čia perspausdiname vieną kitą kalbos taisyką iš tos minėtos "Kalbos skiltelės".

NE VISADA GALIMA TILPTI IR TALPINTI

Šiuodu žodžiai, rodos, tokie paprasti, kasdieniniai. Žmonės sako: ir kyką (= keikimas) baisiausia, varė velnių pūrais, nė troboje *nebetilpo*; kur čia su tokia vaikų goniava (=būrys; tvirtagalys o) *susitalpins*. Bet kai kuriems laikraštininkams vis tik dar šių veiksmažodžių vartoseną galvoje netelpa. Ir rašoma: laikraštyje "tilpo" žinia, "patalpintas" straipsnis, o redakcijos savo bendradarbiams vis atsakinėja: Tamstos korespondencija "tetilps" kitame numeryje, eilėraščio negalėsime "talpinti". Ir suprask dabar žmogus? Negi ta korespondencija tokia didelė, kad kitam numeriui teko atidėti. O eiliakalys gimnazistas net gąstelėti turėtų, kaip jo keli eilesiai (geriau nei "posmai") tiek ištįso, jog nė visame žurnale nebegali tilpti. Čia kiekvienas, kurio galva ne lapams pribirti, rodos, turėtų suprasti, kad taip rašyti ir sakyti paika. Į laikraštį galime ką *dėti* ar *nedėti*, jame *spausdinti*. Tik apie vietą, jos buvimą ar trūkumą kalbėdami, galime vartoti *tilpti*, *talpinti*. Taigi, laikraštininkai pasirodykite ir šiame mažmožyje apdairesni!

NELEMTASIS "KAS LIEČIA"

Yra toks veiksmažodis *liesti*. Jis savo vietoje niekuo dėtas. Krautuvėse parašai įspėja, kad *neliestume* rankomis maisto dalykų; technikoje kalbama apie *liečiamuosius* taškus, plokštumas. Vis tai kalba, kaip kalba. Bet kaip žmogus suprasi tokius posakius: *Kas liečia* mane, tai aš sutinku; *kas liečia*

susitarimo politinę pusę, ji turi didelės reikšmės? Lietuviškai galvodami, pirmąjį sakinį tegalime tik šitaip suprasti: jei kas mane liečia (vadinasi, čiupinėja!), tai sutinku, kitaip sakant, nesipriešinu liečiamas. Bet juk sakantysis kitką norėjo pasakyti! Ir šitas nebuvėlis "kas liečia" tėra rusiškojo "čto kasaetsia" pasturlakas. Žmonės čia žmoniškai ir pasakytų: kai aš (dėl manęs, kiek aš. ..), tai sutinku. Antrąjį sakinį irgi visai paprastai pasakome, kad ir šitaip: jei imti (imsime, imame) susitarimo politinę pusę, ji... Taigi "kas liečia" nevartotinas, jį pakeičiame posakiais su *kai, dėl, kiek, jei*.

DĖL MĖNESIO DIENOS RAŠYMO IR VARTOJIMO

Vienas skaitytojas mums rašo: ". .. data dažnai rašoma šitaip, pvz., 16.II. Mano išmanymu reikia rašyti II.16, nes sakoma vasario 16 d., bet ne 16 vasario". Taip griežtai teigti negalime. Ilgajame posakyje, tiesa, paprastai sakome: vasario mėnesio 16 diena, bet trumpintiniame pačių žmonių dvejopai sakoma: vasario 16 ir 16 vasario. Čia rusybės nėra, todėl galime rašyti: 16.II. Klausėjas čia bene bus turėjęs galvoje netikusį kilmininką. Mūsų ausis kasdien kalte kala tokie posakiai, kaip pvz., moka *pirmo* kiekvieno mėnesio, atvažiuosiu *dvidešimto* kito mėnesio, *penkiolikto* būsiu Kaune, ateikite *pirmo* liepos, šiandien *trečio* balandžio ir t.t. Šitas kilmininkas tikrai bauri rusybė. Ir tikrai nuostabu, kad jos yra prigožėjusi visų mūsų inteligentų kalba. Veik tik taip ir tegirdi kalbant. Mūsų kalboje mėnesio dienos skaičius yra moteriškos giminės, visada derinamas su žodžiu diena (trumpintiniame posakyje pati *diena* išleidžiamas), o ne su mėnesio vardu. Taigi lietuviškai sakome ir tegalime sakyti tik: moka *pirmą* kiekvieno mėnesio, atvažiuosiu *dvidešimtą* kito mėnesio, *penkioliktą* būsiu Kaune, ateikite *pirmą* liepos, šiandien *trečia* balandžio, palaukite *pirmos* gegužės, ruošiasi *dešimtai* rugsėjo ir t.t. Šiuose posakiuose žodis *diena* nors ir nepasakytas, bet suprantamas, ir su jo linksniu derinamas skaičius. Kadangi mūsų kalboje sakinio žodžių tvarka laisva,

tai galima ir sakoma taip pat ir: *gegužės pirmą*, ruošiasi rugsėjo *dešimtai*. Sakydami šiaip sau kelintinį mėnesio dienos skaičių, vartojame paprastąsias, neįvardžiuotines skaitvardžio lytis. Nei iš šio, nei iš to radiofono pranešėjai tuo įtimpos, pradėdami dienos programą, vis kartoja: šiandien balandžio mėn. *dvidešimt devintoji* diena ir t.t. Gana čia paprastosios lyties: *dvidešimt devinta*. Įvardžiuotinės lyties tesakomos tik dienos skaičių vartojant *išskirtine* prasme. Pvz., galima rugsėjo *aštuntoji* arba *aštuntoji* rugsėjo, jeigu kalbame apie šventę. — Taigi rusiškos sakysenos, pvz., *pirmo balandžio*, atvažiavo *antro* gegužės reikia būtinai vengti.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Indijos vyriausybė nusprendė neimti mokesčių iš Motinos Teresės nuo jos gautos Nobelio premijos 192.000 dolerių.
- Seselei Paulette Hauber JAV-se paskirta Charles Livingston premija už jos ypatingą pasišventimą globojant senesnio amžiaus žmones ir organizuojant jiems pagalbą.
- Lenkijoje 16 rašytojų, jų tarpe 6 komunistų partijos nariai, pasirašė vyriausybei skirtą atvirą laišką, reikalaudami atstatyti visišką religinę laisvę. Ypač gyvas Lenkijoje parašų rinkimas, kad būtų leidžiama katalikams pasinaudoti informacijų priemonėmis: radiju ir televizija. Už tokių parašų rinkimą buvo areštuotas studentas Cywinski.
- Brazilijoje katalikai, anglikonai ir liuteronai išsiaiškino, kad jų visų krikštas yra galiojantis, turi būt pripažįstamas vieni kitų bažnyčiose.
- Kuba leido Šv. Rašto draugijai įgabenti 10.000 Šventraščio knygų. Knygos jau nugabentos. Tai vertimai į ispanų kalbą.
- Lenkija, nežiūrint po karo sumažintos savo teritorijos, dabar turi dvigubai tiek seselių vienuolių, negu turėjo 1938 m. Dabar Lenkijoje yra 38.000 moterų vienuolių. Stoja į vienuolynus, nepaisant komunistų priespaudos.
- Kardinolą W. Baum, Vašingtono arkivyskupą, popiežius Jonas Paulius II paskyrė Vatikano švietimo kongregacijos vadovu. Jo ži-

nioje bus viso pasaulio katalikų universitetai ir seminarijos.

- Portugalijos Azoruose, Terceira saloje, kunigas nusiskubino skambinti varpais, perspėdamas gyventojus apie žemės drebėjimo pavojų. Griūvant bažnyčios varpinei, jis pats buvo užmuštas.

- Net 10.000 moksleivių JAV-se dalyvavo konkurse, rašant tema.: "Kaip mano tėvai man padeda moksle". Premijas skyrė WIND radijo stotis ir Illinois švietimo sąjunga. Net 21 aukščiausią premiją iš 31 laimėjo katalikų mokyklų auklėtiniai.

- JAV-se dar yra 545 apskritys, kur nėra nuolat gyvenančio katalikų kunigo. Tas skaičius mažėja. 1974 m. buvo 599 apskritys, kur nebuvo kunigo.

- Rumunija yra truputį liberališkesnė už Rusiją, tačiau ir joje yra sunki tikinčiųjų priepauda. Kun. A. Ratiu, iškankintas 16 metų komunistiniuose lageriuose, drauge su kun. W. Virtue Rumunijos priepaudo aprašo knygoje "Stolen Church: Martyrdom in Romania".

- JAV aukščiausiojo tribunolo teisėjas W. Brennan yra katalikas.

- Seselė Antonia Brenner jau treji metai kaip gyvena La Mesa kalėjime, Tijuanoje, Meksikoje. Kasdien ji būna su narkotikų vartotojais, moterų užpuolėjais, vagimis, žmogžudžiais, gatvės moterimis ir kitais nusikaltėliais, kurių tame kalėjime yra 1600. Ji jiems padeda, duoda naujos vilties kibirkštėlę, stengiasi juose atgimdyti žmoniškumą.

- JAV-se apklausinga 355.000 moksleivių ir studentų, lankančių privačias, parapines ir valdines aukštesnias mokyklas. Nustatyta, kad moksleiviai darosi labiau konservatyvūs šeimos, gėrimo, narkotikų, sekso, socialiniais ir politiniais klausimais. Religija jų tarpe užima svarbią vietą. Šie apklausinėjimai parodė, kad šiais mokslo metais net 86% moksleivių priklauso tikybinėms bendrijoms ir 67% jų pareiškė, kad jie tapo Bažnyčios nariais po savo savarankiškų svarstymų ir tyrimų. Prieš dešimtmetį tikybinėms bendrijoms priklausė 70%.

- Pirmą kartą Dubuque, Iowa, miestas savo mere išrinko seselę Carolyn Farrell, Šv. M. Marijos šaričių vienuolę. Pirmą kartą to miesto mere yra moteris ir pirmą kartą Iowos valstijoje mere tapo seselė. Ji yra 44 m., kolegijos dekanė. Dvejus metus buvo miesto tarybos narė. Dubuque miestas turi 65.000 gyventojų.

J. Pr.

"LAIŠKŲ LIETUVIAMS" 30 METŲ SUKAKTIES MINĖJIMAS

Balandžio mėn. 13 d., sekmadienį, 4 val. po pietų bus iškilmingas "Laiškų lietuviams" 30 m. sukakties minėjimas Jaunimo Centro kavinėje. Pagrindinę kalbą pasakys JAV LB Kultūros tarybos pirmininkė Ingrida Bublienė, iš Clevelando. Meninę programą atliks jaunimas: dainininkė Jūratė Tautvilaitė, dainininkė Rūta Pakštaitė ir neseniai iš Lietuvos atvykęs birbynininkas Rimgaudas Kasiulis.

Šia proga bus įteiktos premijos konkurso laimėtojams. Vertinimo komisija (Marija Saulaitytė-Stankuvienė, Rima Sidrienė, Juozas Toliušis, Gailutė Valiulienė ir Leonas Zaremba, S.J.) jau skaito atsiųstus straipsnius.

Po programos dalyviai bus skaniai pavaišinti. Įėjimo auka — 5 dol., jaunimui — 2 dol.

Visus mieluosius skaitytojus nuoširdžiai kviečiame dalyvauti.

EKSKURSIJA Į EUROPA

Jeigu kas dar neužsiregistravo, tai jau pats laikas registruotis įdomiai ekskursijai į Europą, kur aplankysime Italiją, Austriją, Šveicariją, Vokietiją ir Daniją. Pamatysime garsiuosius Kristaus kančios vaidinimus Oberammergau miestelyje ir aplankysime daug įdomybių minėtuose kraštuose. Iš Niujorko išskrendame birželio 14 d., o grįžtame liepos 2 d. Ši 19 dienų ekskursija, įskaitant kelionę, viešbučius, maistą, bilietą į Kristaus kančios vaidinimus, iš Čikagos kainuos 1700 dol., o iš Niujorko — 1600 dol. Žinant, kokios aukštos kainos dabar yra Europoje, tai labai pigu.

Smulkesnių informacijų gali suteikti "Laiškų lietuviams" redaktorius arba kelionių biuras: American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643. Tel. (312) 238-9787.

RELIGINĖS LITERATŪROS PREMIJA

Ateitininkų federacija skelbia religinės literatūros premiją už 1979 metus. Premijos suma — 1000 dol. Jos mecenatas — kun. dr. J. Prunskis.

Komisijon įeina: kun. dr. V. Cukuras (pirm.), seselė Augusta Sereikytė, dr. J. Kriaučiūnas, N. Gailiūnienė ir S. Rudys.

Premijai rekomenduojamus veikalus prašoma atsiusti iki š.m. gegužės 1 dienos pirmininko adresu: Annhurst College, Woodstock, CT 06281.

Ateitininkų federacijos valdyba

ATSIŪSTA PAMINĖTI

Vincentas Liulevičius. AMERIKOS LIETUVIŲ EKONOMINĖ VEIKLA. 1870-1977. Išleido Pedagoginis Lituanistikos Institutas 1980 m. 223 psl., kaina 8 dol.

BALSAL. Tomo Venclovos sudaryta ir išversta pasaulinės poezijos antologija. Išleido "Ateitis" 1979 m. Aplankas Vytauto Virkau. 200 psl., kaina 6 dol. Knygą galima gauti pas platintojus arba "Ateities" leidykloje, 16349 Addison, Southfield, Mich. 48075.

Algirdas J. Greimas. APIE DIEVUS IR ŽMONES. Lietuvių mitologijos studijos. Aplankas A. Mončio. Išleido Algimanto Mackaus knygų leidimo fondas 1979 m. Čikagoje. Kieti viršeliai, 360 psl., kaina 10 dol. Fondo adresas: Gintautas Vėžys, 7338 S. Sacramento Ave., Chicago, Ill. 60629.

Ritonė Jotvingytė. TULIUKAS. Iliustruota pasakėlė vaikams. Išleido Elena J. Stankevičiūtė-Juknevičienė. Iliustravo Dina Kazlauskienė. 32 spl. kaina nepažymėta.

Robert Louis Stevenson. SLĖPININGOS NOVELĖS. Vertė Povilas Gaučys. Viršelis Vytauto O. Virkau. Išleido "Rūta" 1980 m. 248 psl., kaina nepažymėta.

PETRAS PERKUMAS. Lietuvių Saleziečių leidinys, S. Paulo, Brazilija. 264 psl., kaina 8 dol.

I LAISVĖ. Nr. 77(114). Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Redaktorius Juozas Kojelis, 747—23rd Street, Santa Monica, Cal. 93305. Adm. Jonas Prakapas, 14 Thelma Dr., Bakersfield, Cal. 93305. Metinė prenumerata — 7 dol.

PIRMIEJI ŽINGSNIAI. Kr. Donelaičio Lituanistinių mokyklų mokinių laikraštėlis. Nr. 2(82). Spaudai paruošė D. Bindokienė, talpininkaujant I. Bukaveckienei.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redaktorius — Juozas Vaišnys, S.J. Redaktoriaus pavaduotojas — Antanas Saulaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Kristina Parėštytė, Nijolė Užubalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telef. 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 8 dol., atskiras numeris — 80 centų.